ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
CENTRUM TĚLESNÉ VYCHOVY A SPORTU

VYUŽITÍ KONĚ JAKO MOTIVAČNÍHO PRVKU VE VÝUCE ŽÁKŮ 1. A 2. ROČNÍKU NA 1. STUPNI ZŠ V KONTEXTU MEZIPŘEDMĚTOVÝCH VZTAHŮ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Nikola Michálková

Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Vedoucí práce: Mgr. Věra Knappová, Ph.D.

Plzeň 2024

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň 28. dubna 2026

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí své diplomové práce Mgr. Věře Knappové, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady, ochotu a trpělivost, které mi poskytovala po celou dobu zpracování této práce.

Dále bych chtěla poděkovat organizaci Hipoterapie Leon, s úctou ke zvířatům a lidem, z. s., za umožnění realizace praktické části práce a Bc. Kateřině Bláhové za spolupráci a cenné konzultace v oblasti hiporehabilitace.

Velké poděkování patří také mé rodině za podporu, pochopení a trpělivost během celého studia i při psaní této diplomové práce.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK 3
ÚVOD 4
1 VYMEZENÍ PRÁCE S KONĚM V PEDAGOGICKÉM KONTEXTU 5
1.1 HIPOREHABILITACE 5
1.1.1 Historický vývoj 6
1.1.2 Zastřešující organizace v České republice 7
1.2 FORMY HIPOREHABILITACE 8
1.2.1 Hipoterapie ve fyzioterapii a ergoterapii 8
1.2.2 Hipoterapie v psychiatrii a psychologii 8
1.2.3 Hiporehabilitace v kontaktní terapii 9
1.3 HIPOREHABILITACE V PEDAGOGICKÉ A SOCIÁLNÍ PRAXI 10
1.3.1 Výchovně vzdělávací proces v HPSP 10
1.3.2 Zásady HPSP 11
1.3.3 Cíle HPSP 12
1.4 KŮŇ JAKO PROSTŘEDEK VÝCHOVY A ROZVOJE DÍTĚTE 13
1.4.1 Význam pohybu koně pro výchovně-vzdělávací proces dítěte 13
1.4.2 Kognitivní vývoj dítěte 13
1.4.3 Působení koní při neformálním vzdělávání dětí a studentů 14
1.4.4 Multidisciplinární význam koně v hiporehabilitaci 15
1.4.5 Vztah koně a člověka 16
1.4.6 Vliv koně pro rozvoj dítěte 17
1.4.7 Využití koně při práci se školní skupinou 18
1.5 KŮŇ JAKO MOTIVACE VE VÝCHOVNĚ-VZDĚLÁVACÍM PROCESU 19
1.6 MLADŠÍ ŠKOLNÍ VĚK 21
1.6.1 Motorický vývoj dítěte 21
1.6.2 Kognitivní vývoj dítěte 22
1.6.3 Sociální a emoční vývoj dítěte 23
1.6.4 Specifika učení a motivace 23
1.7 INDIKACE A KONTRAINDIKACE HIPOREHABILITACE U KONÍ 25
1.7.1 Dětská mozková obrna (DMO) 25
1.7.2 Specifické poruchy učení 26
1.7.3 Porucha pozornosti s hyperaktivitou 26
1.8 MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY 27
1.8.1 Význam mezipředmětových vztahů ve výuce 27
1.8.2 Mezipředmětové vztahy v tělesné výchově 28
1.8.3 Možnosti propojení tělesné výchovy s dalšími předměty 29
1.9 VYUČOVACÍ METODY VE VÝUCE S VYUŽITÍM KONÍ 30
1.9.1 Organizační formy výuky 31
1.9.2 Projektové vyučování 32
1.10 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ 34
1.11 ORIENTACE PEDAGOGA V RVP 36
2 PRAKTICKÁ ČÁST 37
2.1 ÚKOLY PRÁCE 37
2.2 METODY PRÁCE 37
2.3 ÚKOLOVÉ KARTY V TĚLESNÉ VÝCHOVĚ 38
2.4 ČESKÝ JAZYK 40

2.4.1 Hledej rýmy ... 40
2.4.2 Pojmenuj, co vidíš ... 41
2.4.3 Hlásková cesta ... 42
2.4.4 Slovní zásoba kolem koně ... 43
2.4.5 Písmena ... 44
2.5 MATEMATIKA ... 45
2.5.1 Kolik kroků ... 45
2.5.2 Hledání číslic ... 46
2.5.3 Geometrické tvary ... 48
2.5.4 Krmné dávky ... 49
2.6 ČLOVĚK A JEHO SVĚT ... 50
2.6.1 Denní režim ... 50
2.6.2 Roční období a péče o koně ... 52
2.6.3 Co jí kůň? ... 53
2.7 TĚLESNÁ VÝCHOVA ... 54
2.7.1 Překážková dráha s hobby horse ... 54
2.7.2 Rozvoz sena ... 55
2.8 HUDEBNÍ VÝCHOVA ... 57
2.8.1 Koník klape podkovami ... 57
2.9 VÝTVARNÁ VÝCHOVA ... 58
2.9.1 Koláž ... 58
2.9.2 Hobby horse – výroba koně na tyči ... 59
3 DISKUSE ... 61
ZÁVĚR ... 64
RESUMÉ ... 65
RESUMÉ ... 66
SEZNAM LITERATURY ... 67
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK, GRAFŮ A DIAGRAMŮ ... 70
PŘÍLOHY ... I

SEZNAM ZKRATEK

ČHS	Česká hiporehabilitační společnost
HTFE	Hipoterapie ve fyzioterapii a ergoterapii
HTTP	Hipoterapie v psychiatrii a psychologii
HPSP	Hiporehabilitace v pedagogické a sociální praxi
KT	Hiporehabilitace v kontaktní terapii
DMO	Dětská mozková obrna
ADHD	Porucha pozornosti s hyperaktivitou
RVP	Rámcový vzdělávací program

ÚVOD

K výběru tohoto tématu mě přivedla především osobní zkušenost a dlouhodobý vztah ke koním. S koňmi se setkávám téměř každý den a mám možnost pozorovat, jaký vliv mají na děti i dospělé. Vnímám, že kůň dokáže přirozeně zaujmout, uklidnit, ale také motivovat k činnosti. Právě tato zkušenost mě vedla k úvaze, zda by bylo možné jeho potenciál využít ve školním prostředí.

V současné době se stále častěji setkáváme s tím, že děti mají menší potřebu pohybu a k pohybovým aktivitám je obtížnější je motivovat. Proto považuji za důležité hledat nové a pro děti atraktivní způsoby, jak je k pohybu přivést. Jednou z možností může být právě využití koně, který představuje pro děti přirozeně zajímavý a neobvyklý prvek.

Kůň může ve výuce plnit nejen roli prostředku pohybové aktivity, ale také významného motivačního prvku. Děti mají tendenci navazovat vztah ke zvířeti, což může pozitivně ovlivnit jejich zapojení do činností i jejich přístup k učení. V souvislosti s tím se nabízí i širší využití ve výuce prostřednictvím mezipředmětových vztahů.

Prostředí stáje a práce s koněm umožňuje propojení více vzdělávacích oblastí. Děti se učí v reálných situacích, které jsou jim blízké a srozumitelné. Mohou zde rozvíjet nejen dovednosti pohybové, ale také jazykové, matematické i poznatky o přírodě a okolním světě. Výuka tak získává konkrétní smysl a je pro žáky více pochopitelná.

Tato práce se proto zaměřuje na využití koně jako motivačního prvku ve výuce na 1. stupni základní školy a na možnosti propojení tělesné výchovy s dalšími předměty prostřednictvím mezipředmětových vztahů.

1 VYMEZENÍ PRÁCE S KONĚM V PEDAGOGICKÉM KONTEXTU

1.1 HIPOREHABILITACE

Zooterapie, do níž hiporehabilitace spadá, představuje souhrn metod, při kterých je využíván kontakt člověka se zvířetem za účelem podpory jeho zdraví a celkového rozvoje. Nejde pouze o fyzické působení, ale také o psychickou a sociální rovinu, protože zvíře může pozitivně ovlivňovat emoce, motivaci i chování člověka. Jak uvádí Velemínský (2007), zooterapie je založena na vzájemném vztahu mezi člověkem a zvířetem, který působí komplexně na osobnost jedince a může být využíván v oblasti zdravotnictví, sociální práce i pedagogiky.

„*Hiporehabilitace je pojem pro formy ježdění na koni jako součásti komplexní rehabilitace. Hipoterapie je využívána zejména jako fyzioterapeutická metoda, léčebně pedagogicko-psychologické ježdění jako metoda léčby v psychosociální oblasti a parajezdectví je pojem užívaný pro sportovní aktivity spojené s jízdou na koni osob s postižením.“* (Velemínský 2007)

Podle Pipekové, Vítkové (2001) jde o metodu, která umožňuje zapojení dítěte do pohybové aktivity přirozenou cestou, aniž by si bylo vědomo, že se vlastně jedná o terapii.

Podle hiporehabilitace-cr.com (2015-2026) je Hiporehabilitace pojem vzniklý spojením řeckého slova *hippos* (kůň) a termínu rehabilitace. Představuje přehled odborných metod, při nichž je využíván pohyb koně nebo prostředí spojené s koněm k terapeutickým, pedagogickým či sportovním účelům. Často je veřejností vnímána především jako pomoc osobám s tělesným postižením, zejména prostřednictvím hipoterapie ve fyzioterapii a ergoterapii, ta však tvoří pouze jednu ze čtyř rovnocenných oblastí hiporehabilitace.

Další významnou oblastí je hipoterapie v psychiatrii a psychologii, která nachází uplatnění u dětí i dospělých s duševními obtížemi, například u poruch nálad, depresivních stavů, schizofrenie, závislostí nebo u dětí s ADHD.

Třetí oblastí je hiporehabilitace v pedagogické a sociální praxi, využívaná především ve speciální a sociální pedagogice při práci s jedinci s problémovým chováním, obtížemi v začleňování do kolektivu či při přijímání autority. (Hiporehabilitace-cr.com 2015-2026)

Čtvrtou oblast představuje parajezdectví, které umožňuje osobám se zdravotním znevýhodněním sportovní realizaci například v paradrezuře nebo paravoltiži. Rehabilitace je přitom chápána jako komplexní léčebný, výchovný a vzdělávací proces, jehož cílem je co nejvyšší míra zapojení člověka se zdravotním znevýhodněním do běžného života společnosti a podpora jeho rozvoje v oblasti motoriky, psychiky i sociálních kompetencí. (Hiporehabilitace-cr.com 2015-2026)

1.1.1 HISTORICKÝ VÝVOJ

Podle Hollého a Hornáčka (2005) historické kořeny léčebného a podpůrného využívání koně sahají až do starověku. Mezi nejstarší písemné zmínky patří spisy lékaře Galéna z Pergamonu (130–199 n. l.), který poukazoval na pozitivní vliv jízdy na koni na lidské zdraví. Nepřímé doklady o využívání jízdy na koni v léčebném kontextu nacházíme rovněž u římského císaře a filozofa Marca Aurelia, jenž ve svých „Hovorech k sobě“, psaných během tažení na území dnešního Slovenska, zmiňuje doporučení lékaře týkající se jízdy na koni jako součásti péče o tělo.

V novověku se pozitivní účinky ježdění na koni objevují také v souvislosti s osobností císařovny Marie Terezie, která tuto metodu využívala na doporučení svého osobního lékaře Gerharda van Swietena. (Hollý a Hornáček 2025)

V 19. století byl význam jízdy na koni pro tělesné zdraví zdůrazňován například u Ľudovíta Štúra, u něhož byla pravidelná jízda na koni součástí režimu zaměřeného na celkové posílení organismu. (Hollý a Hornáček 2025)

K pozitivnímu významu ježdění na koni se hlásil rovněž první československý prezident T. G. Masaryk, který považoval jízdu na koni za komplexní formu tělesného cvičení, zapojující celé tělo. (Hollý a Hornáček 2025)

Tyto historické zmínky dokládají, že vědomí o příznivém působení koně na lidské zdraví a psychiku nebylo novodobým objevem, ale vyvíjelo se postupně v průběhu staletí. Moderní hiporehabilitace tak navazuje na dlouhou tradici využívání koně jako prostředku podpory tělesného i duševního rozvoje člověka. (Hollý a Hornáček 2025)

1.1.2 ZASTŘEŠUJÍCÍ ORGANIZACE V ČESKÉ REPUBLICE

Podle kolektivu autorů České hiporehabilitační společnosti, z. s. (2023) v publikaci Učíme se s koňmi je zastřešující profesní organizací v oblasti hiporehabilitace v České republice Česká hiporehabilitační společnost, která byla založena v roce 1991. Jejím posláním je systematický rozvoj, propagace a zkvalitňování hiporehabilitace a dalších aktivit a terapií s využitím koní pro osoby se zdravotním znevýhodněním a specifickými potřebami. Organizace usiluje o odborný rozvoj oboru ve všech jeho složkách, jako jsou služby zdravotní a sociální, ale také jako prostředku výchovy a vzdělávání. Součástí činnosti společnosti je podpora neformálního vzdělávání dětí a mládeže realizovaného ve střediscích sdružených pod touto organizací. Tato střediska se věnují mimo jiné práci s neorganizovanou mládeží a vytvářejí prostor pro systematické pedagogické působení prostřednictvím aktivit s koňmi. V současné době sdružuje společnost více než sedm desítek hiporehabilitačních středisek napříč Českou republikou a rovněž řadu individuálních členů.

1.2 FORMY HIPOREHABILITACE

„Hipoterapie, ježdění pro handicapované, ježdění pro tělesně postižené, zdravotní ježdění a další názvy. Rehabilitace prostřednictvím koně nebyla v minulosti přesně definovaná a zařazena do určité struktury. Nicméně, svět akceptoval německou preciznost a převzal jejich model členění. Hipoterapie v obecném slova smyslu je širší pojem, který zahrnuje:

a) *hipoterapii,*
b) *pedagogicko-psychologické ježdění,*
c) *sportovní ježdění pro handicapované.“* (Janáková 2021)

1.2.1 HIPOTERAPIE VE FYZIOTERAPII A ERGOTERAPII

Jak uvádí Hipoterapie ve fyzioterapii a ergoterapii (HTFE) představuje specializovanou fyzioterapeutickou metodu, při níž je jako léčebný prostředek využíván pohyb speciálně připraveného koně v kroku. Rytmický, cyklicky se opakující pohyb koňského hřbetu poskytuje klientovi multisenzorickou aferentní stimulaci, která aktivuje centrální nervový systém a ovlivňuje jeho motorické chování. Přenosem pohybových impulzů dochází k aktivaci rovnovážných reakcí, regulaci svalového napětí a podpoře správného posturálního nastavení těla. (Hiporehabilitace-cr.com 2015-2026)

Metoda vychází z podobnosti pohybového stereotypu chůze koně a člověka. Centrální nervový systém tak při terapii zpracovává podněty obdobné těm, které by vznikaly při přirozené lidské chůzi. HTFE proto nachází uplatnění zejména u osob s poruchami koordinace, rovnováhy a vývoje vzpřimování, kde podporuje rehabilitaci pohybu a může působit i preventivně při degenerativních onemocněních nervového systému. Významnou předností metody je cyklické opakování pohybového vzorce v prostoru a její komplexní působení na úrovni neurofyziologické, psychomotorické i psychosociální. Terapie je zároveň obvykle spojena s pozitivním emočním naladěním klienta, což podporuje jeho aktivní spolupráci. (Hiporehabilitace-cr.com 2015-2026)

1.2.2 HIPOTERAPIE V PSYCHIATRII A PSYCHOLOGII

Hipoterapie v psychiatrii a psychologii (HTP) je forma hiporehabilitace zaměřená na podporu osob s duševním onemocněním nebo psychickými obtížemi. Využívá koně a prostředí kolem něj jako součást komplexní léčby a psychoterapeutického procesu. Cílem je pozitivně ovlivnit psychický stav klienta, podpořit vytváření citových vazeb, rozvoj

seberegulace a korekci vztahových postojů. HTP může být součástí různých psychoterapeutických přístupů a je realizována odborníky v oblasti psychologie a psychiatrie. (Hiporehabilitace-cr.com 2015-2026)

Zároveň Pauwová (in Janáková 2021) uvádí že: „*Pedagogicko-psychologické ježdění je využíváno zvláště u psychiatrických pacientů. Cílem je vytvoření buď přímého vztahu pacient-kůň nebo optimálně vztahu pacient-kůň-terapeut-komunita dalších pacientů/lidí. Tento pojem ježdění však bývá některými kritizováno. Důvodem jsou pozitivní osobní zkušenosti s kladným působením koně na psychiku účastníků hipoterapie a na straně druhé, hipoterapie u psychiatrických pacientů.*“

1.2.3 HIPOREHABILITACE V KONTAKTNÍ TERAPII

Kontaktní terapie (KT) je forma hiporehabilitace, při níž probíhá interakce mezi klientem a koněm výhradně ze země, bez jízdy či polohování na hřbetě koně. Terapeutické působení je založeno především na bezprostředním kontaktu, blízkosti zvířete a emočním prožitku.

Základním předpokladem bezpečného a kvalitního provedení je odborně připravený terapeutický tým a speciálně vycvičený kůň, který musí být schopen zvládat rušivé podněty a neočekávané situace. Koně určení pro kontaktní terapii skládají specializační zkoušku pod záštitou České hiporehabilitační společnosti. Kontaktní terapie je určena dětem, dospělým i seniorům, a to jak v oblasti zdravotnictví, tak sociálních služeb. Cíle jsou zaměřeny především na podporu pozitivních emocí, stimulaci, podporu komunikace a celkové zlepšení kvality života klienta i jeho rodiny. Důraz je kladen na respektující prostředí, citlivé vedení terapie a princip „méně je více“, tedy šetrné dávkování podnětů s ohledem na možnosti klienta i koně. (Hiporehabilitace-cr.com 2015-2026)

1.3 HIPOREHABILITACE V PEDAGOGICKÉ A SOCIÁLNÍ PRAXI

„Hiporehabilitace v pedagogické a sociální praxi (dále jen HPSP) je jedna z disciplín hiporehabilitace; certifikovaný instruktor HPSP (pedagogické, sociální nebo zdravotně-sociální vzdělání) cíleně využívá kontakt a interakci s koněm a prostředí určené pro chov koní, jako prostředku k motivaci, aktivizaci, výchově a vzdělávání lidí se speciálními potřebami, tedy lidí se zdravotním znevýhodněním nebo v nepříznivé sociální situaci nebo lidí těmito znevýhodněními ohrožených v rámci aplikovaných disciplín pedagogiky, sociální práce a sociální terapie." (Hiporehabilitace-cr.com 2015-2026)

„Hiporehabilitace v pedagogické a sociální praxi HPSP je metodou vzdělávání, výchovy a sociální práce. Odborník cíleně využívá působení koně a prostředí určené pro chov koní k motivaci, aktivaci, relaxace, k osvojení a rozvoji specifických schopností a dovedností potřebných k úspěšné socializaci a sociálnímu začlenění klienta HPSP, která je založená na výchovně vzdělávacím procesu." (Česká hiporehabilitační společnost, z.s. 2004)

Programy zaměřené na práci s koněm mohou být koncipovány jako vzájemně provázené celky, které na sebe plynule navazují a vytvářejí ucelený vzdělávací rámec. Jejich součástí bývají různé doprovodné materiály, například pracovní listy (resp. flash cards či jiné didaktické pomůcky), které lze využít přímo v prostředí realizace programu, ale také i ve školní výuce. Tyto materiály jsou vhodné napříč vzdělávacími oblastmi, například v rámci tematických celků zaměřených na pozorování přírody, rozvoj pohybových dovedností či rozvoj jazykových kompetencí. (Janáková 2021)

1.3.1 VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ PROCES V HPSP

Výchovně-vzdělávací proces v hiporehabilitaci v pedagogické a sociální praxi vychází z obecných principů pedagogiky a je úzce spojen s vývojem poznávacích funkcí dítěte. Model „vnímání – představy – myšlení" vychází z předpokladu, že poznávání probíhá postupně od smyslového vnímání přes vytváření představ až k abstraktnímu myšlení. Smyslové vnímání tvoří základ, na němž se rozvíjejí další psychické procesy, přičemž dítě nejprve poznává svět prostřednictvím vlastních smyslů a pohybu a teprve následně dochází k vytváření představ a pojmů. Tyto procesy jsou důležité pro rozvoj poznávání, učení i celkové orientace v prostředí. (Pipeková a Vítková 2001)

Učení je efektivnější v případě, kdy je dítě aktivně zapojeno a využívá více smyslů současně. Významnou roli zde hraje vlastní zkušenost a činnost dítěte, protože právě aktivní zapojení

podporuje hlubší pochopení a lepší zapamatování získaných poznatků. Smyslové a pohybové zkušenosti zároveň přispívají k rozvoji kognitivních struktur a umožňují propojení prožitku s následným myšlením a porozuměním, což je v hiporehabilitaci v pedagogické a sociální praxi významně podporováno prostřednictvím aktivit s koněm. (Pipeková a Vítková 2001)

Podle autorky Šamberk Šauerové (2016) hraje významnou roli ve výchovně vzdělávacím procesu také zážitek, který představuje důležitý prostředek poznávání a osobnostního rozvoje. Prostřednictvím smyslového vnímání a přímé zkušenosti dochází k hlubšímu porozumění realitě a k vytváření vlastních poznatků. Zážitek umožňuje propojení teoretických poznatků s praktickou činností a přispívá k formování osobnosti, rozvoji identity a uvědomění si vlastních schopností. Výchovný proces tak směřuje k celkovému rozvoji jedince a jeho sebepoznání, přičemž právě osobní zkušenost a aktivní prožitek mají v tomto procesu nezastupitelný význam.

Struktura vzdělávacích programů bývá dle autorky Janákové (2021) rozdělena na část teoretickou a praktickou. U mladších žáků převažuje důraz na prožitkové učení a bezprostřední zkušenost, zatímco teoretické informace jsou padávány v jednoduché, názorné a věku přiměřené podobě. S rostoucím věkem dětí je možné rozsah teoretické složky postupně rozšiřovat a prohlubovat, přičemž praktická zkušenost s koněm zůstává nadále klíčovým motivačním prvkem.

1.3.2 ZÁSADY HPSP

Jak uvádí Česká hiporehabilitační společnost, z.s. (2024) hiporehabilitace v pedagogické a sociální praxi se řídí obecnými etickými a odbornými zásadami, které vycházejí z respektu k lidské důstojnosti, právům a individuálním potřebám klienta. Důležitým principem je rovný přístup ke všem klientům bez ohledu na jejich zdravotní stav, věk, pohlaví nebo sociální postavení. Současně je kladen důraz na odbornost pracovníka, jeho odpovídající vzdělání a schopnost spolupracovat s dalšími odborníky. Nedílnou součástí práce je také dodržování mlčenlivosti a ochrana osobních údajů klienta.

Z výchovně-vzdělávacího hlediska vychází HPSP z didaktických zásad, mezi které patří zejména individuální přístup ke klientovi, respektování jeho možností a potřeb a poskytování přiměřené podpory vedoucí k rozvoji samostatnosti. Důležitá je také aktivní účast klienta na činnostech a postupné osvojování dovedností od jednodušších ke

složitějším, s ohledem na jeho schopnosti a aktuální úroveň vývoje. (Česká hiporehabilitační společnost, z.s. 2024)

1.3.3 CÍLE HPSP

Podle České hiporehabilitační společnosti, z. s. (2024) lze cíle hiporehabilitace v pedagogické a sociální praxi rozdělit na obecné a individuální. Obecné cíle vycházejí především z pedagogického a sociálního hlediska a směřují k rozvoji klíčových kompetencí, schopností a dovedností potřebných pro socializaci, vzdělávání a začlenění klienta do běžného života. Tyto cíle zároveň přispívají k prevenci sociálního vyloučení a podporují celkový osobnostní rozvoj jedince.

Individuální cíle vycházejí z konkrétních potřeb, možností a schopností klienta a stanovují se s ohledem na jeho aktuální úroveň a míru podpory. Jsou zaměřeny na zvládnutí konkrétních činností a rozvoj specifických dovedností, přičemž jejich plnění je součástí individuálního hiporehabilitačního plánu. (Česká hiporehabilitační společnost, z. s. 2024)

1.4 KŮŇ JAKO PROSTŘEDEK VÝCHOVY A ROZVOJE DÍTĚTE

1.4.1 VÝZNAM POHYBU KONĚ PRO VÝCHOVNĚ-VZDĚLÁVACÍ PROCES DÍTĚTE

Pohyb koně má význam nejen z biologického, ale také z pedagogického hlediska, protože představuje důležitý zdroj podnětů pro vnímání a učení dítěte. Konstrukce páteře koně umožňuje přenos pohybu z pánevních končetin přes hřbet do celého těla, přičemž jednotlivé části páteře se podílejí na stabilitě i pohyblivosti. Dítě, které s koněm pracuje ze země, může tyto pohyby pozorovat, vnímat jejich rytmus a změny a postupně se učí porozumět reakcím koně a jeho chování. Tím dochází k rozvoji smyslového vnímání, pozornosti i schopnosti interpretovat neverbální projevy zvířete.

Jak uvádějí Jiskrová a kol. (2010), pohyb páteře koně je výsledkem souhry jednotlivých obratlů a umožňuje efektivní zapojení těla do pohybu vpřed, což se projevuje jako plynulý a koordinovaný pohyb celého těla koně. Tento pohyb může dítě vnímat nejen zrakem, ale i prostřednictvím vlastní činnosti při vedení koně, čímž se podporuje jeho poznávání a učení na základě přímé zkušenosti.

1.4.2 KOGNITIVNÍ VÝVOJ DÍTĚTE

Kognitivní vývoj představuje rozvoj poznávacích procesů dítěte. Patří sem především vnímání, pozornost, paměť, myšlení, řeč a schopnost řešit problémy. Tyto schopnosti se postupně vyvíjejí a souvisejí s celkovým vývojem dítěte i s jeho zkušenostmi z okolního prostředí.

Dítě poznává svět prostřednictvím vlastní činnosti, hry a kontaktu s okolím. Důležitou roli hraje také komunikace s dospělými a vrstevníky, která podporuje rozvoj řeči a porozumění. Postupně se rozvíjí schopnost soustředění, zapamatování i základního logického uvažování. (Allen, Marotz 2002)

V předškolním období se dítě učí rozlišovat různé vlastnosti předmětů, například jejich barvu, velikost nebo tvar. Dokáže také třídit předměty podle jednoduchého kritéria, například podle barvy nebo velikosti. Postupně se objevuje i schopnost porovnávání a určování rozdílů mezi předměty. (Allen, Marotz 2002)

Děti se v tomto období také učí rozpoznávat základní geometrické tvary, například kruh, čtverec nebo trojúhelník. Později dokážou tyto tvary napodobovat při kreslení nebo je

vyhledávat v okolním prostředí. Rozvíjí se také schopnost pojmenovat základní barvy a pracovat s jednoduchými představami o množství. (Allen, Marotz, 2002)

Důležitou součástí kognitivního vývoje je také rozvoj řeči. Děti rády poslouchají pohádky a příběhy a učí se porozumět jejich obsahu. Často příběhy komentují nebo napodobují činnosti, které v nich vystupují. Zájem o knihy a obrázky podporuje rozvoj slovní zásoby i schopnost vyjadřování. (Allen, Marotz 2002)

Kognitivní vývoj je úzce propojen také s pohybem a psychomotorickým vývojem. Psychomotorika vychází z předpokladu, že pohyb, vnímání a psychické procesy jsou vzájemně propojené a navzájem se ovlivňují. Pohybové aktivity proto mohou podporovat nejen motorický, ale také poznávací vývoj dítěte. (Tílešová a kol.2007)

1.4.3 PŮSOBENÍ KONÍ PŘI NEFORMÁLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ A STUDENTŮ

Podle České hiporehabilitační společnosti, z.s. (2023) zapojení koní a souvisejících činností do neformálního vzdělávání představuje významný motivační prvek, který podporuje proces osvojování nových znalostí a dovedností. Přítomnost koně zvyšuje atraktivitu výuky, napomáhá optimálnímu nastavení aktivační úrovně dítěte a přispívá k efektivnějšímu motorickému i kognitivnímu učení. V prostředí stáje lze uplatnit jak explicitní, tak implicitní model učení, kdy si dítě osvojuje dovednosti na základě vlastní zkušenosti, iniciativy a tvořivosti.

Kůň poskytuje přirozenou kognitivní a senzomotorickou stimulaci a prostřednictvím nonverbálních signálů vytváří biologickou zpětnou vazbu, která podporuje proces učení. Významnou roli zde sehrává odborný pedagog, jenž dítě provází a pomáhá mu interpretovat vznikající situace a podněty. Prostředí práce s koňmi zároveň umožňuje inkluzi dětí se specifickými potřebami do běžného kolektivu. (Česká hiporehabilitační společnost, z.s. 2023)

Zahraniční studie poukazují na pozitivní dopady intervencí s využitím koní na chování a kognitivní funkce, například u dětí s poruchami autistického spektra, ADHD či dyspraxií. Aktivity s koňmi mohou přispívat ke zlepšení pozornosti, sociální interakce, komunikace, motoriky i seberegulace. Praktické zkušenosti z projektů zaměřených na neformální vzdělávání s koňmi potvrzují, že systematicky připravené programy mohou významně

podpořit rozvoj klíčových kompetencí dětí a studentů. (Česká hiporehabilitační společnost, z.s. 2023)

Kontakt dítěte s koněm v rámci neformálního vzdělávání přispívá k rozvoji osobnosti a sociálních dovedností, protože dítě získává přímou zkušenost s péčí o živého tvora a učí se vnímat jeho chování a potřeby. Prostřednictvím těchto činností se rozvíjí zejména odpovědnost, empatie a schopnost respektovat pravidla, jelikož dítě postupně chápe význam vlastního jednání a jeho důsledků. Kůň zároveň poskytuje dítěti bezprostřední zpětnou vazbu, která podporuje jeho sebeuvědomění, sebedůvěru a schopnost spolupráce. Tyto zkušenosti mají významný výchovný potenciál a přispívají k celkovému osobnostnímu a sociálnímu rozvoji dítěte. (Vladyková 2016)

1.4.4 MULTIDISCIPLINÁRNÍ VÝZNAM KONĚ V HIPOREHABILITACI

Symbolický význam koně nelze oddělit od historického a psychologického vývoje vztahu člověka ke zvířeti. Jak uvádí v publikaci autoři Velemínský a kol. (2007), úvahy o využití koně v terapii nelze redukovat pouze na jeho pohybový efekt, ale je třeba zohlednit také hlubinný, duchovní a emoční rozměr vztahu člověka a koně. Obraz koně je totiž pevně zakořeněn ve vědomí i nevědomí člověka.

Autoři Velemínský a kol. (2007) zdůrazňují rozdíl mezi znakem a symbolem, zatímco znak má jednoznačný a konkrétní význam, symbol v sobě nese obsah, který přesahuje běžné pojmenování a otevírá prostor hlubšímu výkladu. Kůň tak není pouze označením určitého zvířete, ale nositelem archetypálních významů. V psychologickém pojetí, inspirovaném zejména jungovskou tradicí, může představovat dynamickou, instinktivní a vitální složku osobnosti. Symbol koně tak souvisí s energií, silou, pohybem, ale také s nevědomými pudovými vrstvami psychiky.

Dále poukazují autoři Velemínský a kol. (2007) na to, že symbolika koně se utvářela již v nejstarších obdobích lidských dějin. Archeologické nálezy jeskynních maleb dokládají, že kůň patřil mezi významná zvířata paleolitického člověka, a to nejen jako zdroj obživy, ale i jako objekt duchovního a kulturního zájmu. Postupná domestikace koně zásadně proměnila život člověka umožnila větší mobilitu, rozšíření prostoru působení a vznik nových společenských struktur. Tím se jeho význam posunul z čistě utilitární roviny do roviny symbolické.

Z historického hlediska podle autorů Hollého a Hornáčka (2005) byl kůň spojován s mocí, prestiží a reprezentací. V různých kulturách vystupoval jako průvodce hrdinů, válečníků či panovníků a stal se součástí mýtů a legend. V antické mytologii byl kůň spojován se sluneční symbolikou, s božstvy i s představou rychlosti a síly. V keltské i severské tradici se objevuje jako zvíře se zvláštními, někdy až nadpřirozenými schopnostmi. Tato kulturní kontinuita přispěla k tomu, že kůň získal stabilní místo v kolektivním vědomí jako symbol svobody, energie, vznešenosti, ale také nespoutanosti.

Z psychoanalytického hlediska může kůň symbolizovat sílu pudů a tvořivou energii, která může být kultivována nebo naopak potlačena. Jungovské pojetí jej chápe jako archetypální obraz reprezentující animální složku lidské psychiky, tedy tu část osobnosti, která je spojena s instinktem, vitalitou a přirozeností. Konfrontace s tímto symbolem může vést k hlubšímu sebepoznání a integraci osobnosti.

Pro oblast hiporehabilitace je tento symbolický rozměr zásadní. Kůň zde nepůsobí pouze jako „mechanický nositel trojdimenzionálního pohybu“, ale také jako významný motivační a emoční činitel. Podle autorů Velemínského a kol. (2007) ve světě objektivních poznatků, terapeutický efekt není tvořen jen biomechanickým přenosem pohybu, ale i psychologickým a symbolickým působením koně na klienta. Přítomnost koně může podporovat pocit bezpečí, důvěry, sebejistoty a posilovat vztahové a sociální kompetence.

1.4.5 VZTAH KONĚ A ČLOVĚKA

Jiskrová a kol. (2010) popisuje ve své publikaci vztah mezi koněm a člověkem, který je založen především na vzájemné komunikaci, důvěře a respektu. Kůň je velmi citlivý na neverbální projevy člověka, jako jsou pohyb, držení těla, napětí svalů nebo tón hlasu, a na tyto signály bezprostředně reaguje. Dokáže vnímat aktuální emoční stav člověka a svým chováním na něj přirozeně odpovídá, čímž poskytuje zpětnou vazbu o jeho jednání a projevech.

Jako stádové zvíře vnímá kůň také hierarchii a přirozenou autoritu, přičemž pozitivně reaguje na klidné, jisté a srozumitelné vedení. Vztah založený na důvěře a respektu podporuje spolupráci mezi koněm a člověkem a vytváří vhodné podmínky pro terapeutické i pedagogické působení. Interakce s koněm tak může přispívat k rozvoji sociálních dovedností, seberegulace a uvědomění si vlastního chování. (Jiskrová a kol. 2010)

1.4.6 VLIV KONĚ PRO ROZVOJ DÍTĚTE

Dle autorek Pipekové a Vítkové (2001) kůň představuje v pedagogickém i terapeutickém procesu významný prostředek, který podporuje celkový rozvoj dítěte, zejména v oblasti smyslového vnímání, pohybu a následného poznávání. Dítě se učí prostřednictvím vlastních zkušeností, které vznikají aktivním kontaktem s prostředím, přičemž právě pohyb a smyslové podněty tvoří základ pro rozvoj vyšších psychických funkcí. Prostřednictvím interakce s koněm dochází k intenzivní stimulaci různých smyslových oblastí, jako je rovnováha, hmat, zrak či vnímání vlastního těla, což přispívá k rozvoji poznávacích schopností i orientace v prostoru.

Přítomnost koně umožňuje dítěti propojit smyslové vjemy s konkrétní zkušeností a následně tyto zkušenosti využít při vytváření představ a porozumění. Aktivní zapojení dítěte do činností s koněm podporuje nejen rozvoj motoriky, ale také schopnost soustředění, uvědomování si vlastního těla a vnímání okolního prostředí. Smyslové a pohybové podněty tak vytvářejí důležitý základ pro rozvoj myšlení a učení. (Pipeková a Vítková 2001)

Významnou roli hraje také vlastní aktivita dítěte. Pokud je dítě zapojeno do činností, které samo vykonává, dochází k hlubšímu porozumění a trvalejšímu osvojování nových zkušeností. Činnosti spojené s péčí o koně, manipulací nebo jízdou na koni umožňují dítěti učit se prostřednictvím prožitku, což podporuje jeho samostatnost, sebevědomí i celkový osobnostní rozvoj. (Pipeková a Vítková 2001)

Současně kontakt s koněm přispívá k propojení tělesných, psychických i sociálních složek vývoje. Dítě získává nové zkušenosti, učí se reagovat na podněty a postupně si vytváří vlastní představy a poznatky o světě. Kůň se tak stává významným prostředkem, který podporuje komplexní rozvoj dítěte a přispívá k efektivnímu výchovně-vzdělávacímu působení. (Pipeková a Vítková 2001)

Význam koně pro rozvoj dítěte se projevuje také v oblasti osobnostní a sociální. Kontakt s koněm vede dítě k převzetí odpovědnosti, protože se učí pečovat o živého tvora a respektovat jeho potřeby. Současně se rozvíjí empatie, schopnost spolupráce a uvědomění si vlastního chování, jelikož kůň reaguje bezprostředně a přirozeně. Tyto zkušenosti podporují rozvoj sebedůvěry a pozitivního vztahu k sobě samému i k okolí, čímž přispívají k celkovému osobnostnímu rozvoji dítěte (Vladyková 2016)

1.4.7 VYUŽITÍ KONĚ PŘI PRÁCI SE ŠKOLNÍ SKUPINOU

Kůň může sehrávat významnou roli při práci se školní skupinou, zejména v oblasti rozvoje sociálních vztahů a skupinové dynamiky. Skupinová forma aktivit s využitím koně umožňuje dětem navazovat nové kontakty, učit se spolupracovat a respektovat ostatní členy skupiny. Prostřednictvím společných činností, jako je vedení koně, péče o něj nebo plnění společných úkolů, si děti osvojují pravidla spolupráce, odpovědnosti a vzájemné pomoci. Skupina zároveň poskytuje prostor pro sociální učení, kdy děti pozorují chování ostatních a učí se přizpůsobovat své jednání situaci. (Česká hiporehabilitační společnost, z.s. 2024)

Současně může kůň působit jako přirozený prostředník při řešení problémů v třídním kolektivu. Díky své bezprostřední a přirozené reakci na chování člověka poskytuje dětem okamžitou zpětnou vazbu na jejich chování. (Česká hiporehabilitační společnost 2024)

To může pomoci například dětem s nízkým sebevědomím posílit pocit vlastní hodnoty nebo naopak dětem s dominantním chováním uvědomit si hranice svého jednání. Společné aktivity s koněm podporují stabilizaci vztahů ve skupině, rozvoj tolerance, respektu a vzájemného porozumění. (Vladyková 2016)

Kontakt s koněm tak vytváří přirozené prostředí pro rozvoj sociálních kompetencí, odpovědnosti a schopnosti fungovat ve skupině. Tyto zkušenosti mohou děti následně přenášet i do školního prostředí a běžných sociálních situací.

1.5 KŮŇ JAKO MOTIVACE VE VÝCHOVNĚ-VZDĚLÁVACÍM PROCESU

Motivace představuje jeden ze základních předpokladů úspěšného učení a osobnostního rozvoje dítěte. Je vnitřní silou, která podněcuje aktivitu jedince, usměrňuje jeho chování a vede ho k dosažení určitého cíle. Motivace dává činnosti smysl, energii a směr, a proto je nezbytnou součástí každého výchovně-vzdělávacího procesu. Jak uvádějí Hanuš a Chytilová, motivace je úzce spojena s potřebami, zájmy a cíli jedince a představuje proces, který aktivuje a udržuje jeho jednání. (Hanuš, Chytilová 2009)

V prostředí hiporehabilitace a pedagogických aktivit s využitím koně má motivace specifický charakter. Kůň zde nepředstavuje pouze prostředek k realizaci činnosti, ale stává se významným motivačním činitelem, který přirozeně podněcuje zájem dítěte a podporuje jeho aktivní zapojení. Již samotná přítomnost koně působí na dítě silně podnětně, protože kůň je pro děti atraktivní, živý a emočně působící partner. Tato přirozená přitažlivost vyvolává spontánní zájem a ochotu spolupracovat, což je základním předpokladem efektivního učení.

Motivace je vždy spojena s určitým cílem, kterého chce jedinec dosáhnout. Pokud dítě vnímá činnost jako smysluplnou a atraktivní, je ochotné překonávat obtíže a vyvíjet úsilí k jejímu zvládnutí. Jak uvádějí Hanuš a Chytilová, jasně stanovený a pro jedince významný cíl dává jeho činnosti směr a posiluje jeho vnitřní motivaci. (Hanuš, Chytilová 2009)

V případě aktivit s koněm může být tímto cílem například jízda na koni, péče o něj nebo zvládnutí určité dovednosti. Dítě je ochotné vykonávat i náročnější činnosti, protože vnímá jejich smysl a souvislost s dosažením cíle.

Význam koně jako motivačního prvku spočívá také v jeho schopnosti poskytovat dítěti bezprostřední zpětnou vazbu. Kůň reaguje na chování dítěte okamžitě a autenticky, což umožňuje dítěti vnímat důsledky svého jednání. Tato zkušenost podporuje uvědomění vlastního chování a posiluje vnitřní motivaci k jeho úpravě. Dítě se učí, že jeho jednání má konkrétní význam a důsledky, což přispívá k rozvoji odpovědnosti a sebekontroly.

Důležitým aspektem motivace je také prožitek úspěchu. Pokud dítě zažije pocit zvládnutí určité činnosti, dochází k posílení jeho sebedůvěry a pozitivního vztahu k dalším aktivitám. Úspěch působí jako významný motivační faktor, který podporuje další aktivitu a snahu o zlepšení. Jak uvádějí Hanuš a Chytilová (2009) dosažení cíle je spojeno s pozitivním

emocionálním prožitkem, který posiluje další motivaci a podporuje osobnostní rozvoj jedince.

Kůň má v tomto ohledu mimořádný význam, protože umožňuje dítěti zažít úspěch i v situacích, kde by v jiném prostředí mohlo selhávat. Zvládnutí komunikace s koněm, jeho vedení nebo jízda představují pro dítě významný úspěch, který posiluje jeho sebevědomí a motivaci k dalším činnostem. Tento pozitivní prožitek má vliv nejen na vztah dítěte ke koni, ale i na jeho celkový vztah k učení a vlastnímu rozvoji.

Motivace je rovněž úzce spojena s uspokojováním potřeb jedince. Podle hierarchie potřeb je důležité nejen uspokojení základních potřeb bezpečí a jistoty, ale také potřeby uznání, sounáležitosti a seberealizace. (Hanuš, Chytilová 2009).

Aktivity s koněm umožňují naplňování těchto potřeb, protože dítě získává pocit přijetí, zažívá úspěch a má možnost rozvíjet své schopnosti. Kůň se tak stává prostředkem, který podporuje nejen motivaci k činnosti, ale i celkový osobnostní rozvoj dítěte.

Význam koně jako motivačního činitele spočívá také v jeho emočním působení. Kontakt se zvířetem vyvolává pozitivní emoce, které podporují ochotu dítěte zapojit se do činnosti. Pozitivní emocionální prožitek je důležitým předpokladem efektivního učení, protože přispívá k lepšímu zapamatování a hlubšímu pochopení zkušenosti.

Z pedagogického hlediska lze konstatovat, že kůň představuje silný a přirozený motivační prostředek, který podporuje aktivitu dítěte, jeho zájem o činnost a ochotu učit se novým dovednostem. Díky své přitažlivosti, schopnosti poskytovat zpětnou vazbu a možnosti zprostředkovat prožitek úspěchu přispívá k rozvoji osobnosti dítěte a podporuje jeho celkový výchovně vzdělávací proces.

1.6 MLADŠÍ ŠKOLNÍ VĚK

Mladší školní věk představuje období přibližně od 6–7 do 11–12 let, tedy od nástupu dítěte do základní školy do období přechodu na druhý stupeň. Toto období je spojeno s významnými změnami v oblasti tělesného, psychického i sociálního vývoje. Dítě se postupně adaptuje na školní prostředí, přijímá novou sociální roli žáka a učí se fungovat v rámci kolektivu a stanovených pravidel. (Vágnerová 1996)

Z hlediska tělesného vývoje dochází k postupnému růstu a zlepšování pohybových schopností. Pohybová aktivita je pro dítě přirozenou potřebou a zároveň významným prostředkem uvolnění psychického napětí. Dítě je fyzicky aktivní, má radost z pohybu a prostřednictvím pohybových činností poznává sebe i okolní svět. (Plevová, Pugnerová, Urbanovská 2000)

Významnou oblastí vývoje je také rozvoj osobnosti a sociálních vztahů. Dítě se stále více orientuje na kolektiv vrstevníků, který se stává důležitým zdrojem sociálních zkušeností. Ve skupině se učí spolupracovat, respektovat pravidla, přijímat svou roli a budovat sociální vztahy. Kolektiv zároveň přispívá k rozvoji sebevědomí, pocitu sounáležitosti a odpovědnosti. (Plevová, Pugnerová, Urbanovská 2000)

Pro mladší školní věk je typický také rozvoj představivosti, zájmů a potřeby aktivní činnosti. Dítě má potřebu objevovat nové podněty, získávat zkušenosti a zapojovat se do různých činností. Významnou roli zde hraje vlastní aktivita a prožitek, které podporují celkový rozvoj osobnosti dítěte. (Vágnerová 1996)

Období mladšího školního věku tak představuje důležitou etapu vývoje, ve které dochází k rozvoji osobnosti, pohybových schopností i sociálních dovedností dítěte. Dítě je otevřené novým zkušenostem a učení prostřednictvím vlastní činnosti, což vytváří vhodné podmínky pro využití zážitkových a zkušenostních forem učení.

1.6.1 MOTORICKÝ VÝVOJ DÍTĚTE

Motorický vývoj je nedílnou součástí celkového vývoje dítěte a úzce souvisí s jeho psychickým, kognitivním i sociálním vývojem. V období mladšího školního věku dochází k dalšímu zdokonalování pohybových schopností, které navazují na předchozí vývojové etapy. Pohyb zde neplní pouze funkci tělesnou, ale významně se podílí i na poznávání okolního světa, rozvoji myšlení a navazování sociálních vztahů. (Allen, Marotz, 2002)

V tomto období se postupně zlepšuje hrubá motorika. Dítě získává větší jistotu v pohybu, zvyšuje se jeho svalová síla a pohyby se stávají přesnějšími, koordinovanějšími a plynulejšími. Přesto se může objevovat určitá neobratnost, která je pro tento věk typická. Děti mají přirozenou potřebu pohybu a aktivně se zapojují do různých činností, jako je běh, skoky, lezení, šplhání nebo hry s míčem. Zlepšuje se také celková koordinace pohybů a schopnost udržet rovnováhu, což umožňuje zvládání náročnějších aktivit, například jízdy na kole nebo dalších sportovních činností. (Allen, Marotz, 2002; Hort a kol., 2000)

Současně dochází k rozvoji jemné motoriky, která je důležitá zejména pro školní činnosti. Dítě postupně zdokonaluje pohyby ruky a prstů, což se projevuje například při kreslení, psaní, vystřihování nebo manipulaci s drobnými předměty. Tyto dovednosti jsou nezbytné pro zvládnutí psaní a dalších školních úkolů. V počátcích se mohou objevovat nepřesnosti nebo pomalejší tempo, postupně však dochází k jejich zlepšování a větší jistotě v provedení pohybů (Allen, Marotz, 2002).

Motorický vývoj má v mladším školním věku významný přesah i do dalších oblastí vývoje. Prostřednictvím pohybových aktivit dítě rozvíjí orientaci v prostoru, uvědomuje si své tělo a získává nové zkušenosti. Zároveň pohyb podporuje sociální interakci, protože děti se při společných hrách učí spolupracovat, respektovat pravidla a komunikovat s ostatními. Pohybové aktivity tak přispívají nejen k fyzickému rozvoji, ale i k rozvoji sociálních dovedností a celkové osobnosti dítěte. (Hort a kol., 2000)

1.6.2 KOGNITIVNÍ VÝVOJ DÍTĚTE

Mladší školní věk představuje významné období v oblasti kognitivního vývoje dítěte. Myšlení dítěte se postupně stává logičtějším, systematičtějším a více vázaným na realitu. Toto období odpovídá stadiu konkrétních logických operací, kdy dítě dokáže logicky uvažovat, avšak jeho myšlení je stále spojeno především s konkrétními situacemi a názornými představami. Dítě lépe chápe vztahy mezi jevy, dokáže informace třídit, porovnávat a vytvářet si vlastní úsudek. (Vágnerová 1996)

Významně se rozvíjí také pozornost, která je stabilnější a dítě je schopno soustředit se na činnost po delší dobu, přestože její úroveň může ještě kolísat. (Allen, Marotz 2002).

Postupně se zlepšuje také paměť, kdy se vedle mechanického zapamatování začíná více uplatňovat paměť logická, která umožňuje lepší porozumění učivu a jeho efektivnější využití.

V tomto období dochází k výraznému rozvoji řeči a rozšiřování slovní zásoby. Dítě dokáže přesněji vyjadřovat své myšlenky, sdělovat své zkušenosti a komunikovat s okolím. Rozvoj řeči úzce souvisí s rozvojem myšlení a podporuje proces učení. (Hort a kol. 2000)

Dítě si postupně osvojuje základní školní dovednosti, zejména čtení, psaní a počítání. Postupně se orientuje v základních časových pojmech, rozlišuje minulost, přítomnost a budoucnost a chápe souvislosti mezi jednotlivými událostmi. Současně se zlepšuje orientace v praktických situacích, například rozlišování pravé a levé strany nebo porozumění hodnotě peněz. (Allen, Marotz 2002)

Součástí kognitivního vývoje je také rozvoj představivosti a zájmu o poznávání. Dítě projevuje zájem o nové informace, rádo řeší úkoly a zapojuje se do činností, které podporují jeho myšlení a učení. Tyto schopnosti se rozvíjejí především na základě vlastních zkušeností a aktivního kontaktu s okolním prostředím. (Vágnerová 1996)

Kognitivní vývoj je zároveň propojen se senzomotorickými zkušenostmi dítěte, které získává prostřednictvím pohybu, manipulace s předměty a praktické činnosti. Tyto zkušenosti podporují rozvoj poznávacích procesů, myšlení i schopnosti řešit problémy. (Allen, Marotz 2002)

1.6.3 SOCIÁLNÍ A EMOČNÍ VÝVOJ DÍTĚTE

Pro mladší školní věk je typická také zvýšená potřeba sociálního kontaktu a navazování přátelství. Dítě vyhledává vrstevníky, se kterými sdílí společné činnosti, a postupně si osvojuje pravidla spolupráce i soužití ve skupině. Vztahy mezi dětmi však mohou být proměnlivé a někdy se objevují i konflikty, které jsou součástí sociálního učení. Dítě má zároveň silnou potřebu úspěchu a uznání, raduje se z viditelných výsledků své práce a ochotně se zapojuje do organizovaných činností. (Allen, Marotz 2002) Tyto zkušenosti přispívají k rozvoji sebevědomí, samostatnosti a utváření vlastní identity.

1.6.4 SPECIFIKA UČENÍ A MOTIVACE

Mladší školní věk představuje významné období z hlediska rozvoje učení a motivace. Dítě vstupem do školy přechází od spontánního učení založeného především na hře

k systematickému a cílenému osvojování poznatků a dovedností. Učení se postupně stává hlavní činností dítěte a významně ovlivňuje jeho další vývoj, sebepojetí i sociální postavení ve skupině vrstevníků.

Z hlediska kognitivního vývoje odpovídá mladší školní věk podle Piagetovy teorie stadiu konkrétních operací. Myšlení dítěte se stává logičtějším, ale stále je vázáno na konkrétní situace a názorné zkušenosti. Dítě je schopné logicky uvažovat o konkrétních jevech a postupně si osvojuje schopnost skutečného úsudku, i když jeho myšlení zůstává zpočátku vázáno na názorné představy. (Hort a kol. 2000)

Významným předpokladem úspěšného učení je motivace, která představuje vnitřní hybnou sílu lidského jednání. Motivace je chápána jako proces, který řídí, aktivuje a udržuje chování člověka a směřuje jej k určitému cíli. Motivy dávají jednání směr a energii a podílejí se na výběru činností, kterým se jedinec věnuje. (Hanuš, Chytilová 2009)

V mladším školním věku hraje významnou roli jak motivace vnější, například pochvala, hodnocení nebo odměna, tak motivace vnitřní, která vychází z přirozené zvídavosti dítěte. Jak uvádějí Hanuš a Chytilová (2009), motivace souvisí s cílem, kterého chce jedinec dosáhnout, a s činnostmi, které vedou k jeho naplnění.

Důležitým faktorem motivace je také potřeba úspěchu a uznání. Podle hierarchie lidských potřeb patří potřeba uznání a seberealizace mezi významné motivační činitele lidského chování. (Hanuš, Chytilová 2009). Dítě usiluje o dosažení úspěchu, chce být pozitivně hodnoceno a získat uznání od učitele i vrstevníků, což posiluje jeho sebedůvěru a podporuje další motivaci k učení.

Proces učení je ovlivněn také zkušeností a prostředím, ve kterém dítě vyrůstá. Teorie učení zdůrazňují význam podmiňování a sociálního učení, kdy se dítě učí nejen vlastní zkušeností, ale také pozorováním druhých osob a jejich chování. (Hort a kol. 2000)

Specifikem mladšího školního věku je také skutečnost, že dítě potřebuje vidět smysl své činnosti a konkrétní výsledek své práce. Pokud dítě chápe cíl učení a vnímá jeho význam, zvyšuje se jeho motivace a ochota překonávat obtíže. Motivace tak představuje důležitý předpoklad úspěšného učení a celkového rozvoje osobnosti dítěte. (Hanuš, Chytilová, 2009)

1.7 INDIKACE A KONTRAINDIKACE HIPOREHABILITACE U KONÍ

1.7.1 DĚTSKÁ MOZKOVÁ OBRNA (DMO)

Toto onemocnění vzniká v období před narozením, během porodu nebo krátce po něm, nejčastěji v důsledku hypoxie, tedy nedostatečného okysličení mozku, nebo v souvislosti s nezralostí centrální nervové soustavy, zejména u předčasně narozených dětí. (Velemínský 2007)

DMO se projevuje především poruchami motorického vývoje, které mohou být zpočátku nenápadné. Typické je například asymetrické zapojování končetin, odchylky v držení těla nebo opoždění motorického vývoje. Tyto projevy souvisejí především s poruchami svalového tonu a koordinace pohybů, které významně ovlivňují celkovou pohybovou schopnost dítěte. (Velemínský 2007)

V závislosti na rozsahu a lokalizaci postižení rozlišujeme různé formy dětské mozkové obrny. Při postižení jedné poloviny těla se jedná o formu hemiparetickou, při postižení dolních končetin diparetickou a při postižení všech čtyř končetin formu kvadruparetickou. Častým doprovodným jevem je spasticita, tedy zvýšené svalové napětí, které omezuje plynulost a koordinaci pohybu a může vést až k výraznému omezení hybnosti. (Velemínský 2007)

U některých dětí se může objevit také dyskinetická forma, která se projevuje mimovolními, nekoordinovanými pohyby, jež dítě nedokáže ovládat. Tyto pohyby ztěžují cílenou motorickou činnost a negativně ovlivňují běžné denní aktivity. Současně se mohou vyskytovat i další přidružené obtíže, například poruchy prostorové orientace, poruchy zraku, méně často sluchu nebo postižení hlavových nervů. (Velemínský 2007)

Hiporehabilitace představuje významnou součást komplexní terapie dětí s dětskou mozkovou obrnou. Pohyb koně přenáší na tělo dítěte rytmické a opakující se impulzy, které podporují normalizaci svalového tonu, zlepšují koordinaci pohybů, rovnováhu a držení těla. Terapie zároveň přispívá k celkovému zlepšení motorických schopností a podporuje funkční zapojení dítěte do běžných aktivit (Velemínský 2007)

Z uvedených důvodů patří dětská mozková obrna mezi nejčastější indikace hiporehabilitace u dětí, přičemž její využití má význam nejen v oblasti motorického vývoje, ale také v celkové rehabilitaci a zlepšení kvality života dítěte.

1.7.2 SPECIFICKÉ PORUCHY UČENÍ

Tyto poruchy představují poruchy, které se projevují obtížemi v oblasti čtení, psaní nebo počítání, přestože intelekt dítěte zůstává zachován. Jejich příčina není zcela jednoznačně objasněna, předpokládá se však podíl dědičných faktorů a odlišností ve fungování centrální nervové soustavy. Tyto poruchy nejsou způsobeny nedostatkem podnětů ani smyslovým či motorickým postižením, ale souvisejí s odlišnou organizací mozkových funkcí. (Jiskrová, Cásková, Dvořáková 2010). Děti se specifickými poruchami učení mohou mít negativní zkušenosti se školním neúspěchem, což může vést ke snížení sebevědomí, úzkosti a problémům v sociálních vztazích.

Hiporehabilitace může u těchto dětí přispět zejména k podpoře koncentrace, rozvoji koordinace a posílení sebedůvěry. Pravidelný kontakt s koněm, strukturovaný režim aktivit a nutnost respektovat pravidla přispívají k rozvoji pozornosti, sebekontroly a schopnosti organizovat vlastní činnost. Aktivity s koněm současně podporují motivaci dítěte a umožňují mu zažít pocit úspěchu, který bývá ve školním prostředí často omezený

1.7.3 PORUCHA POZORNOSTI S HYPERAKTIVITOU

Další významnou indikací hiporehabilitace je porucha pozornosti s hyperaktivitou (ADHD). Tato porucha se projevuje především sníženou schopností soustředění, impulzivitou a zvýšenou pohybovou aktivitou. Děti s ADHD mají obtíže setrvat u jedné činnosti, dokončovat úkoly a regulovat své chování. (Jiskrová, Cásková, Dvořáková 2010). Tyto obtíže se negativně promítají nejen do školního výkonu, ale i do sociálních vztahů a celkové adaptace dítěte.

Hiporehabilitační aktivity jsou u dětí s ADHD zaměřeny především na podporu koncentrace, rozvoj seberegulace a usměrnění pohybové aktivity. Důležitým prvkem je jasná struktura jednotlivých činností, pravidelný režim a střídání aktivních a klidových částí programu, které odpovídají individuálním potřebám dítěte. Součástí aktivit bývá například péče o koně, příprava k jízdě, samotná jízda, relaxační cvičení nebo hry zaměřené na rozvoj pozornosti a koordinace. (Česká hiporehabilitační společnost 2023)

1.8 MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY

Mezipředmětové vztahy představují důležitou součást výchovně vzdělávacího procesu, neboť umožňují propojení jednotlivých učebních předmětů a přispívají k celistvému poznání reality. Jak uvádí Plch (1987), mezipředmětové vztahy jsou „výrazem jednotného výchovně vzdělávacího procesu a odrážejí objektivní skutečnost, která je charakterizována vzájemnou souvislostí jevů a poznatků“

Podstatou mezipředmětových vztahů je tedy překonávání izolovanosti jednotlivých vyučovacích předmětů a jejich obsahů. Poznatky získané v jednom předmětu mohou být využívány, doplňovány a rozvíjeny v předmětech dalších, čímž dochází k jejich upevnění a hlubšímu pochopení. Mezipředmětové vztahy tak pomáhají žákům vytvářet ucelený obraz o světě a podporují logické myšlení a schopnost aplikovat získané vědomosti v různých souvislostech. (Plch 1987)

Význam mezipředmětových vztahů spočívá také v jejich vlivu na efektivitu vyučování. Jejich využívání vede k lepší návaznosti učiva, usnadňuje jeho pochopení a umožňuje žákům chápat učivo jako smysluplný celek, nikoli jako izolované informace. Současně podporují aktivitu žáků a přispívají k rozvoji jejich poznávacích schopností a dovedností. (Plch 1987)

Mezipředmětové vztahy lze chápat také jako prostředek integrace učiva. V rámci vyučování dochází k jejich realizaci například prostřednictvím společných témat, projektů nebo komplexních úloh, které vyžadují využití poznatků z více vyučovacích předmětů. Tento přístup umožňuje žákům lépe porozumět souvislostem mezi jednotlivými oblastmi poznání a podporuje komplexní rozvoj jejich osobnosti. (Plch 1987)

Důležitou roli při realizaci mezipředmětových vztahů hraje učitel, který musí být schopen vhodně propojit učivo různých předmětů a vytvářet podmínky pro jejich vzájemnou návaznost. Efektivní využívání mezipředmětových vztahů přispívá ke zkvalitnění výchovně vzdělávacího procesu a podporuje vytváření komplexního systému vědomostí žáků. (Plch 1987)

1.8.1 VÝZNAM MEZIPŘEDMĚTOVÝCH VZTAHŮ VE VÝUCE

Mezipředmětové vztahy představují důležitý didaktický princip, který umožňuje propojení obsahu jednotlivých vyučovacích předmětů a přispívá k vytvoření komplexního a uceleného pohledu žáka na poznávanou skutečnost. Jejich význam spočívá především v tom, že vedou

k integraci poznatků z různých oblastí a napomáhají hlubšímu porozumění učivu, které není vnímáno izolovaně, ale ve vzájemných souvislostech. Využívání mezipředmětových vztahů umožňuje žákům chápat jevy v jejich komplexnosti a podporuje rozvoj jejich myšlení a schopnosti aplikace získaných poznatků v různých situacích. (Plch 1987)

Důležitou funkcí mezipředmětových vztahů je také jejich přínos pro všestranný rozvoj osobnosti žáka. Propojení poznatků z různých předmětů přispívá nejen k rozvoji vědomostí, ale také k formování hodnot, postojů a estetického vnímání. Jak uvádí autor, prostřednictvím mezipředmětových vztahů dochází k „prohloubení poznání a k vytváření všestranného pohledu na skutečnost“, což má zásadní význam pro výchovně-vzdělávací proces. (Plch 1987)

Mezipředmětové vztahy zároveň podporují aktivitu žáků a jejich motivaci k učení. Pokud jsou poznatky prezentovány ve vzájemných souvislostech, žáci je lépe chápou a dokážou je efektivněji využívat. Významnou roli hrají také při vytváření jednotného obrazu světa, kdy jednotlivé vyučovací předměty nepůsobí izolovaně, ale společně přispívají k utváření osobnosti žáka a jeho vztahu ke společnosti a kultuře. (Plch 1987)

Z pedagogického hlediska mají mezipředmětové vztahy zásadní význam také proto, že umožňují efektivnější organizaci výuky a přispívají k lepšímu pochopení učiva. Jejich využívání vede k prohloubení znalostí, rozvoji myšlení a k vytváření souvislostí mezi jednotlivými oblastmi poznání, což je důležité pro celkový rozvoj osobnosti žáka. (Plch 1987)

1.8.2 MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY V TĚLESNÉ VÝCHOVĚ

Mezipředmětové vztahy nacházejí své uplatnění také v tělesné výchově, kde přispívají k propojení pohybových činností s poznatky z dalších vzdělávacích oblastí. Tělesná výchova není zaměřena pouze na rozvoj motorických schopností, ale také na celkový rozvoj osobnosti žáka, včetně jeho poznávacích, sociálních a estetických schopností.

Podle uvedeného pramene je důležité, aby jednotlivé vyučovací předměty nebyly chápány izolovaně, ale jako součást jednotného výchovně-vzdělávacího procesu, ve kterém dochází k jejich vzájemnému propojení. Toto propojení umožňuje žákům lépe pochopit význam jednotlivých činností a jejich souvislosti s dalšími oblastmi lidské činnosti. (Plch 1987)

V tělesné výchově lze mezipředmětové vztahy využít například při vysvětlování významu pohybu pro zdraví, kdy dochází k propojení s přírodovědnými předměty, nebo při rozvoji estetického vnímání pohybu, což souvisí s výchovou uměním. Pohybové činnosti mohou být také spojeny s rozvojem sociálních dovedností a spolupráce, což přispívá k celkovému rozvoji osobnosti žáka. (Plch 1987)

Uplatnění mezipředmětových vztahů v tělesné výchově přispívá k tomu, že žáci nevnímají pohyb pouze jako izolovanou činnost, ale jako součást širšího kontextu, který souvisí s jejich každodenním životem a celkovým rozvojem. (Plch 1987)

1.8.3 MOŽNOSTI PROPOJENÍ TĚLESNÉ VÝCHOVY S DALŠÍMI PŘEDMĚTY

Tělesná výchova poskytuje široké možnosti pro propojení s dalšími vyučovacími předměty. Toto propojení umožňuje komplexní rozvoj žáka a přispívá k efektivnějšímu osvojování poznatků.

Jednou z možností je propojení tělesné výchovy s jazykovou výchovou, například prostřednictvím popisu pohybových činností, vyjadřování prožitků nebo využívání příběhů a her, které podporují rozvoj řečových dovedností. Takové propojení přispívá k rozvoji komunikačních schopností žáků a k jejich aktivnímu zapojení do výuky. (Pich 1987)

Další významnou oblastí je propojení tělesné výchovy s estetickovýchovnými předměty. Pohyb může být chápán jako prostředek estetického vyjádření a může být využit například při rytmických nebo tanečních činnostech. Tyto aktivity přispívají k rozvoji estetického cítění a tvořivosti žáků. (Plch 1987)

Tělesná výchova může být rovněž propojena s přírodovědnými předměty, například při vysvětlování fungování lidského těla, významu pohybu pro zdraví nebo při poznávání přírodního prostředí během pohybových aktivit. Toto propojení přispívá k lepšímu pochopení významu pohybu a jeho vlivu na zdraví člověka. (Plch 1987)

V neposlední řadě může být tělesná výchova propojena také s občanskou výchovou, například při rozvoji spolupráce, respektu k pravidlům nebo fair play. Tyto aspekty přispívají k formování sociálních kompetencí žáků a jejich osobnostnímu rozvoji. (Plch 1987)

1.9 VYUČOVACÍ METODY VE VÝUCE S VYUŽITÍM KONÍ

Vyučovací metody představují jeden ze základních prvků výchovně-vzdělávacího procesu, protože významně ovlivňují průběh i výsledky výuky. Jak uvádí Skalková, pojem metoda pochází z řeckého slova *methodos*, což znamená cestu nebo postup, přičemž *„metoda jako cesta k cíli je rozhodujícím prostředkem k dosahování cílů v každé uvědomělé činnosti“* (Skalková 2007). V didaktickém pojetí jsou vyučovací metody chápány jako *„způsoby záměrného uspořádání činností učitele a žáků, které směřují ke stanoveným vzdělávacím cílům“* (Skalková 2007)

Také Maňák a Švec zdůrazňují, že vyučovací metody tvoří nedílnou součást celkové koncepce výuky a jejich volba je úzce spojena s cíli, obsahem i organizací vyučování. Nejsou tedy pouze prostředkem předávání poznatků, ale podílejí se na celkovém rozvoji osobnosti žáka. (Maňák, Švec 2003)

V průběhu historického vývoje docházelo k proměnám vyučovacích metod. Tradiční pojetí výuky bylo zaměřeno především na předávání hotových poznatků a pasivní přijímání informací žákem, zatímco současné pedagogické přístupy kladou důraz na aktivní zapojení žáka, jeho samostatnost a vlastní zkušenost. (Maňák, Švec 2003). Moderní výuka se tak orientuje na rozvoj celé osobnosti žáka, tedy nejen jeho kognitivní složky, ale i složky emocionální a sociální.

Výběr vyučovacích metod je ovlivněn řadou faktorů, zejména cíli výuky, obsahem učiva, věkem a schopnostmi žáků a také podmínkami výuky. Jak uvádí Skalková, „učitel má současné době velké možnosti ve výběru vyučovacích metod“ (Skalková 2007). Je proto důležité volit metody tak, aby odpovídaly konkrétní pedagogické situaci a podporovaly aktivní učení žáků.

V kontextu výuky s využitím koní je výběr vhodných metod obzvlášť důležitý, protože tato výuka přirozeně propojuje pohybové, emocionální i poznávací složky učení. Vhodně zvolené metody umožňují nejen získávání nových poznatků, ale také rozvoj sociálních dovedností, komunikace, spolupráce a odpovědnosti.

Mezi vhodné metody patří především názorně-demonstrační metody, které „uvádějí žáky do přímého styku s poznávanou skutečností“ (Skalková 2007). Při práci s koněm mohou žáci například pozorovat jeho chování, způsob pohybu nebo péči o něj. Tyto metody mají

zároveň silný motivační účinek, protože „podporují zájem žáků a vyvolávají jejich citovou zaujatost“ (Skalková 2007)

Významnou roli mají také metody praktických činností, jejichž podstatou je přímá aktivita žáků. Jak uvádí Skalková, „převažujícím pramenem poznání u těchto metod je přímá činnost žáků a jejich kontakt s reálnou skutečností“ (Skalková 2007). V rámci aktivit s koněm může jít například o péči o koně, manipulaci s pomůckami nebo jednoduché pracovní činnosti ve stáji. Tyto aktivity podporují nejen poznávání, ale také rozvoj motoriky, samostatnosti a odpovědnosti.

Důležitou metodou je rovněž hra, která je zvláště významná v mladším školním věku. Hra podporuje aktivitu žáků, rozvíjí jejich tvořivost, spolupráci a komunikaci. (Skalková 2007). V prostředí hiporehabilitace lze využít tematické hry zaměřené například na bezpečné chování u koně nebo poznávání jeho potřeb.

Využití těchto metod ve výuce s koněm je přínosné také z hlediska mezipředmětových vztahů, protože umožňuje přirozené propojení tělesné výchovy s dalšími vzdělávacími oblastmi, například s přírodovědou, českým jazykem nebo výtvarnou výchovou. Výuka se tak stává komplexnější, názornější a pro žáky smysluplnější.

1.9.1 ORGANIZAČNÍ FORMY VÝUKY

Organizační formy výuky představují základní rámec, v němž probíhá vyučovací proces. Určují uspořádání činností učitele a žáků, jejich vzájemné vztahy a způsob realizace vyučování. Jak uvádí Skalková (2007), *„s vývojem školy jako vzdělávací instituce souvisí i vývoj organizačních forem, v nichž se vyučování realizuje“*

Organizační formy výuky úzce souvisejí s vyučovacími metodami a cíli vzdělávání. Jejich vhodná volba přispívá k efektivitě výuky a umožňuje respektovat individuální potřeby žáků. Podle Maňáka a Švece (2003) jsou organizační formy významným prvkem výuky, protože vytvářejí podmínky pro aktivní zapojení žáků a jejich spolupráci.

Mezi základní organizační formy patří především:

a) frontální výuka,

b) skupinová výuka,

c) individuální výuka.

d) Frontální výuka je charakteristická tím, že učitel pracuje s celou třídou současně. Je vhodná zejména pro výklad nového učiva nebo společné vysvětlení pravidel a postupů. V prostředí hiporehabilitace může být využita například při seznámení žáků s pravidly bezpečnosti při kontaktu s koněm.

e) Skupinová výuka umožňuje žákům spolupracovat na společných úkolech. Podporuje rozvoj sociálních dovedností, komunikace a schopnosti spolupráce. Při práci s koněm mohou žáci například společně připravovat pomůcky, pozorovat chování koně nebo řešit zadané úkoly. Individuální výuka respektuje individuální tempo a potřeby žáka. Tento přístup je důležitý zejména při práci s mladšími žáky nebo při specifických aktivitách, kdy každý žák plní úkol samostatně.

f) V prostředí výuky s využitím koní dochází často ke kombinaci těchto forem. Takové uspořádání umožňuje reagovat na aktuální situaci a podporuje komplexní rozvoj žáků. Zároveň vytváří vhodné podmínky pro realizaci mezipředmětových vztahů, protože umožňuje zařazovat různorodé činnosti propojující více vzdělávacích oblastí.

1.9.2 PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ

Projektové vyučování patří mezi komplexní vyučovací metody, které propojují poznatky z více vyučovacích předmětů. Je založeno na řešení určitého tématu nebo problému, který má vztah k reálnému životu. Důležitým prvkem je aktivní zapojení žáků, kteří se na řešení podílejí vlastní činností a spoluprací. (Maňák, Švec 2003)

Podstatou projektového vyučování je propojení teoretických poznatků s praktickou zkušeností. Žáci při práci na projektu nejen získávají nové informace, ale také je využívají při konkrétní činnosti. Učení tak není omezeno pouze na prostředí třídy, ale může se odehrávat také v přirozeném prostředí mimo školu. Projektová výuka často překračuje hranice jednotlivých předmětů a umožňuje jejich přirozené propojení. (Maňák, Švec 2003)

Historicky je projektové vyučování spojováno především s pedagogickými myšlenkami J. Deweye a W. H. Kilpatricka. Tito autoři zdůrazňovali, že učení by mělo vycházet z reálných situací a problémů, které mají pro žáky smysl. Projektové vyučování tak představovalo snahu překonat izolovanost jednotlivých předmětů a přiblížit školní vzdělávání skutečnému životu. (Maňák, Švec 2003)

Práce na projektu probíhá zpravidla v několika základních fázích. Nejprve je stanoven cíl projektu a vybráno téma, které je pro žáky srozumitelné a zajímavé. Důležitou roli zde hraje motivace, protože žáci by se s tématem měli ztotožnit a přijmout ho za vlastní. Následuje plánování jednotlivých kroků, při němž se rozdělují úkoly a stanovuje způsob práce. (Maňák, Švec 2003)

Další fází je samotná realizace projektu. V této části žáci aktivně vyhledávají informace, pozorují, experimentují nebo pracují s různými materiály. Často využívají také rozhovory, exkurze nebo další formy poznávání. Učení je zde založeno na vlastní zkušenosti a aktivní činnosti žáků. (Maňák, Švec 2003)

Závěrečnou částí projektového vyučování je vyhodnocení projektu. Žáci prezentují výsledky své práce a společně s učitelem hodnotí průběh i přínos projektu. Součástí může být také veřejná prezentace výsledků, například formou výstavy, prezentace nebo jiné formy sdílení výstupů. Tento krok podporuje pocit úspěchu a posiluje sebedůvěru žáků. (Maňák, Švec 2003)

Projektové vyučování přináší do vzdělávání řadu pozitivních přínosů. Podporuje motivaci žáků, rozvíjí jejich iniciativu a odpovědnost a zároveň posiluje schopnost spolupracovat s ostatními. Žáci se učí řešit problémy, plánovat vlastní práci a nést odpovědnost za její výsledek. Významná je také možnost rozvíjet tvořivost a samostatnost při řešení různých úkolů. (Maňák a Švec 2003)

Projektová výuka je vhodná i pro mladší školní věk. U mladších žáků bývají projekty spíše jednodušší a kratší, často vycházejí z témat blízkých jejich každodenním zkušenostem. Díky své hravosti a propojení s praktickými činnostmi může projektové vyučování přirozeně podporovat zájem dětí o poznávání a učení. (Skalková 2007)

1.10 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV) je základní kurikulární dokument, který vymezuje podobu vzdělávání na základních školách v České republice. Tento dokument stanovuje obecné cíle vzdělávání, vzdělávací obsah a očekávané výstupy, kterých by měli žáci dosáhnout v průběhu základního vzdělávání. RVP ZV je součástí systému kurikulárních dokumentů a tvoří rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů jednotlivých škol. (RVP ZV 2023)

Kurikulární dokumenty ve vzdělávání existují ve dvou úrovních. První úroveň představují rámcové vzdělávací programy, které stanovují závazné rámce vzdělávání pro jednotlivé stupně škol. Druhou úroveň tvoří školní vzdělávací programy (ŠVP), které si vytváří každá škola na základě příslušného RVP a podle nichž se uskutečňuje samotná výuka. (RVP ZV 2023)

RVP ZV vymezuje společné požadavky na vzdělávání všech žáků v základním vzdělávání. Současně určuje úroveň klíčových kompetencí, kterých by měli žáci dosáhnout na konci základní školy. Dokument také vymezuje vzdělávací obsah jednotlivých vzdělávacích oblastí a zahrnuje průřezová témata, která mají významnou formativní funkci. Důležitým principem RVP ZV je také podpora pedagogické autonomie škol a odpovědnosti učitelů za výsledky vzdělávání. (RVP ZV 2023)

V základním vzdělávání je kladen důraz na rozvoj klíčových kompetencí žáků. Ty představují soubor vědomostí, dovedností, postojů a hodnot, které jsou důležité pro osobní rozvoj jedince a jeho uplatnění ve společnosti. Mezi klíčové kompetence patří například kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, sociální a personální, občanské, pracovní a digitální. (RVP ZV 2023)

Vzdělávací obsah základního vzdělávání je v RVP ZV rozdělen do několika vzdělávacích oblastí. Jednou z nich je oblast Člověk a zdraví, která zahrnuje vzdělávací obory Výchova ke zdraví a Tělesná výchova. (RVP ZV 2023)

Tělesná výchova je v Rámcovém vzdělávacím programu součástí vzdělávací oblasti Člověk a zdraví. Tato oblast je zaměřena především na rozvoj fyzického i psychického zdraví žáků a na utváření pozitivního vztahu k pohybovým aktivitám. Prostřednictvím pohybových činností se žáci učí rozvíjet svou pohybovou zdatnost, koordinaci a pohybové dovednosti.

Zároveň si osvojují zásady bezpečného chování při pohybu a získávají zkušenosti s různými formami pohybových aktivit. (RVP ZV 2023)

Tělesná výchova zároveň podporuje rozvoj sociálních vztahů mezi žáky. Pohybové aktivity vedou žáky ke spolupráci, respektování pravidel a k rozvoji zásad fair play. Výuka tělesné výchovy tak nepřispívá pouze k rozvoji fyzické kondice, ale také k celkovému osobnostnímu rozvoji žáků a k utváření pozitivního vztahu ke zdravému životnímu stylu. (RVP ZV 2023)

Současně RVP ZV umožňuje propojení jednotlivých vzdělávacích oblastí a podporuje nadpředmětový přístup k výuce. Školy mohou vzdělávací obsah vhodně propojovat a vytvářet tak prostor pro integraci různých témat a aktivit. (RVP ZV 2023)

Tento princip umožňuje také využití netradičních pohybových aktivit ve výuce tělesné výchovy. Jednou z možností může být například práce s koněm nebo využití hiporehabilitace. Takové aktivity mohou podporovat rozvoj pohybových dovedností, rovnováhy a koordinace, ale zároveň mohou působit jako silný motivační prvek. Pro žáky může být kontakt s koněm něčím neobvyklým a zajímavým, což může zvýšit jejich zájem o pohybové činnosti i o samotnou výuku.

1.11 ORIENTACE PEDAGOGA V RVP

Pro pedagoga představuje Rámcový vzdělávací program důležitý orientační dokument při plánování výuky. Učitel v něm nachází především vzdělávací cíle, očekávané výstupy a vzdělávací obsah jednotlivých vzdělávacích oblastí. Tyto informace slouží jako základ při tvorbě školního vzdělávacího programu i při plánování konkrétních vyučovacích aktivit. (RVP ZV 2023)

Pedagog se v dokumentu orientuje zejména podle struktury vzdělávacích oblastí a jednotlivých vzdělávacích oborů. Každá oblast obsahuje charakteristiku vzdělávací oblasti, cíle vzdělávání a očekávané výstupy, které vymezují, jaké znalosti a dovednosti by měli žáci postupně získat. Tyto výstupy slouží učiteli jako vodítko při plánování výuky i při hodnocení žáků. (RVP ZV 2023)

Důležitou součástí práce pedagoga je také propojování jednotlivých vzdělávacích oblastí. RVP ZV podporuje mezipředmětové vztahy a integraci učiva, což umožňuje vytvářet smysluplné vzdělávací situace propojující různé oblasti poznání. Učitel tak může využívat různorodé metody a formy práce, které podporují aktivní zapojení žáků a jejich praktickou zkušenost s učením. (RVP ZV 2023)

V kontextu této práce lze právě takové propojení využít při spojení tělesné výchovy s dalšími vzdělávacími oblastmi prostřednictvím aktivit s koněm. Tyto aktivity mohou podporovat nejen pohybový rozvoj žáků, ale také rozvoj poznávacích a sociálních dovedností a zároveň přinášejí silný motivační prvek do výuky.

2 PRAKTICKÁ ČÁST

Cílem diplomové práce je analyzovat možnosti využití koně jako motivačního prvku ve výuce na 1. stupni základní školy, navrhnout a didakticky strukturovat soubor výukových aktivit s využitím mezipředmětových vztahů, určených pro žáky 1. a 2. ročníku základní školy.

2.1 ÚKOLY PRÁCE

1. Vymezit teoretická východiska problematiky hiporehabilitace a jejích specifik u dětí mladšího školního věku ve vztahu k učení a pohybovým aktivitám.
2. Analyzovat možnosti využití koně jako motivačního a edukačního prostředku ve výuce na 1. stupni základní školy v kontextu mezipředmětových vztahů.
3. Navrhnout a didakticky zpracovat soubor výukových aktivit (úkolových karet) pro žáky 1. a 2. ročníku základní školy s důrazem na propojení tělesné výchovy s dalšími předměty.
4. Ověřit navržené aktivity v praxi a následně reflektovat jejich přínosy a limity z hlediska pedagogické praxe a motivace žáků.

2.2 METODY PRÁCE

K naplnění stanoveného cíle diplomové práce byly využity metody studia odborné literatury, návrhu didaktických materiálů a jejich ověření v praxi.

V první fázi práce bylo provedeno studium a analýza odborných zdrojů zaměřených na problematiku hiporehabilitace, pedagogiky a didaktiky. Vycházela jsem zejména z publikací České hiporehabilitační společnosti, z. s. (2023, 2024), dále z prací Jiskrové (2010) a z didakticky zaměřené literatury (Chytilová, Hanuš, 2009; Maňák, Švec, 2003; Skalková, 2007). Současně byl využit školní vzdělávací program pro 1. a 2. ročník Základní školy v Teplé, p. o., který sloužil jako východisko pro obsahovou stránku navržených aktivit.

Na základě získaných poznatků byly vytvořeny metodické karty, které propojují tělesnou výchovu s dalšími vyučovacími předměty. Při jejich návrhu byl kladen důraz na věk žáků, jejich schopnosti a potřeby, názornost, prožitek a využití mezipředmětových vztahů. Aktivity byly koncipovány tak, aby odpovídaly výstupům školního vzdělávacího programu a zároveň byly realizovatelné v prostředí hiporehabilitačního centra.

Jednotlivé metodické karty byly zpracovány jednotnou a přehlednou formou, aby byly snadno využitelné v pedagogické praxi. Každá karta je rozdělena do tří základních částí:

- popis aktivity,
- cíl aktivity,
- propojení s vyučovacím předmětem.

Tato struktura umožňuje pedagogovi rychlou orientaci v aktivitě a její snadné zařazení do výuky. Pro tvorbu obrazového materiálu byl využit grafický editor Canva.

Další fází práce byla realizace vybraných aktivit v praxi. Ta probíhala ve spolupráci s organizací Hipoterapie Leon, s úctou ke zvířatům a lidem, z. s., v prostředí jejich hiporehabilitačního centra. Aktivity byly ověřeny se žáky 1. a 2. ročníku Základní školy v Teplé.

Celý projekt je založen na využití koně jako hlavního motivačního prvku. Žáci s koněm pracovali pouze ze země, nikoliv ze sedla, což odpovídá bezpečnostním zásadám i zaměření práce. Součástí práce byla také reflexe realizovaných aktivit, která se zaměřila na jejich přínosy, obtížnost, organizaci a možnosti využití v pedagogické praxi. Před realizací praktické části byl zajištěn informovaný souhlas zákonných zástupců nezletilých žáků s pořízením a využitím fotodokumentace pro účely této diplomové práce. Fotodokumentace byla pořízena autorkou práce pomocí mobilního telefonu.

2.3 ÚKOLOVÉ KARTY V TĚLESNÉ VÝCHOVĚ

Úkolové karty byly vytvořeny pro žáky 1. a 2. ročníku základní školy v souladu s ŠVP. Jsou určeny pro předměty český jazyk, matematika, člověk a jeho svět, tělesná výchova, hudební výchova a výtvarná výchova. Karty jsou jako doplněk k běžné školní výuce. Rozšiřují vzdělávání mimo prostředí školy, pracují s netradiční motivací, kterou je kůň.

Karty jsou navržené pro realizaci v hiporehabilitačním centru, kde propojují školní výuku s praktickou zkušeností žáků. Aktivity či úkoly jsou určené pro první a druhý ročník ZŠ, též jsou v souladu s ŠVP. Realizaci výukových karet vede pedagog, zároveň průběžně sleduje práci žáků a hodnotí jednotlivé úkoly. Pokud je součástí aktivity speciálně vycvičený hiporehabilitační kůň, je nutná přítomnost kvalifikovaného instruktora pro HPSP, nebo asistenta při HPSP, který dohlíží na bezpečnost.

U některých aktivit je dobré zapojení asistenta pedagoga, aby žáci mohli být rozděleni do menších skupin. To umožní individuálnější přístup, zároveň se tím zvyšuje plynulost činnosti.

2.4 ČESKÝ JAZYK

2.4.1 HLEDEJ RÝMY

Popis aktivity:

Žáci stojí několik kroků od koně. Pedagog vysloví jednoduché slovo (např. kůň) a žáci hledají rým. Na svou odpověď reagují pohybem v prostoru:

- správný rým – krok směrem ke koni,
- nesprávný rým – krok od koně.

Cílem aktivity je, aby se žáci prostřednictvím správných odpovědí postupně přibližovali ke koni. Motivací je možnost navázání přímého kontaktu – po dosažení koně si jej mohou za odměnu pohladit nebo krátce povodit. Do aktivity lze zapojit také kartičky se slovy, které žáci vybírají ze země a následně určují, zda tvoří rým k zadanému slovu.

Cíl aktivity:

- rozvoj fonematického sluchu,
- sluchová analýza a diferenciace slov,
- uvědomování si zvukové podoby slova,
- orientace v prostoru prostřednictvím kroků vpřed a vzad,
- posilování motivace k učení skrze přímý kontakt se zvířetem.

Propojení s českým jazykem:

Práce s rýmem a zvukovou stránkou slova, rozvoj jazykového citu a příprava na čtení a psaní.

Obrázek 1: Aktivita–hledej rýmy.

2.4.2 POJMENUJ, CO VIDÍŠ

Popis aktivity:

Žáci se nacházejí v prostoru výběhu, stáje nebo jízdárny a společně s učitelem pozorují okolní prostředí. Na základě řízené komunikace pojmenovávají objekty, které v daném prostoru vidí (např. kbelík, seno, stáj, ohlávka).

Pedagog podle aktuálních potřeb skupiny volí doplňující otázky a úkoly zaměřené na popis a třídění pozorovaných jevů. Může zadávat jednoduché vyhledávací nebo pohybové úkoly, například vyhledání předmětu podle počáteční hlásky, materiálu nebo barvy, případně vyzvat žáky k označení vybraných objektů v prostoru.

Cíl aktivity:

- rozšiřování aktivní slovní zásoby,
- rozvoj schopnosti pojmenovávat a popisovat okolní prostředí,
- třídění a kategorizace objektů podle zvolených kritérií,
- rozvoj pozornosti a pozorovacích schopností.

Propojení s českým jazykem:

Rozvoj slovní zásoby, tvorba jednoduchých vět, práce s pojmy a jejich významem, rozvoj komunikačních dovedností prostřednictvím pozorování a popisu.

2.4.3 HLÁSKOVÁ CESTA

Popis aktivity:

Pedagog rozmístí na zem obrázky předmětů a zvířat (např. pes, lev, okno, auto). Žáci stojí v blízkosti koně. Postupně si vybírají obrázek a určují počáteční hlásku názvu zobrazeného objektu.

Pedagog zadá cílovou hlásku a žáci vybírají obrázek, jehož název touto hláskou začíná. Při správném určení hlásky se žák aktivně zapojuje do jednoduché činnosti spojené s koněm například mu může podat kartáč, zapojit se do krátké přípravy koně nebo jej doprovodit na několik kroků vedle instruktora.

Cíl aktivity:

- rozvoj artikulace a hláskové analýzy,
- sluchové rozlišování počátečních hlásek,
- zapojení multisenzorického vnímání,
- posilování motivace prostřednictvím smysluplné spolupráce s koněm.

Propojení s českým jazykem:

Sluchové rozlišování hlásek, práce s počátečními zvuky slov, rozvoj fonematického sluchu.

Obrázek 2: Aktivita-hlásková cesta.

2.4.4 SLOVNÍ ZÁSOBA KOLEM KONĚ

Popis aktivity:

V prostoru stáje se žáci seznamují s novými pojmy vztahujícími se ke koňskému prostředí. Pedagog jednotlivé pojmy postupně představuje a pojmenovává přímo v reálném prostředí, čímž podporuje názornost a propojení slova s konkrétním objektem.

Každý žák si následně vybere jeden předmět, který jej zaujal, a pokusí se jej popsat jednou jednoduchou větou. Důraz je kladen na srozumitelné vyjádření a aktivní používání nově osvojené slovní zásoby, nikoli na jazykovou správnost projevu.

Cíl aktivity:

- rozšiřování aktivní slovní zásoby,
- rozvoj schopnosti jednoduchého slovního popisu,
- orientace v reálném prostředí stáje,
- propojení jazykového učení s přímou zkušeností.

Propojení s českým jazykem:

Rozvoj slovní zásoby, tvorba jednoduchých vět, porozumění významu slov v konkrétním kontextu.

Obrázek 3: Aktivita-slovní zásoba kolem koně.

2.4.5 PÍSMENA

Popis aktivity:

Po obvodu jízdárny jsou rozmístěny kartičky s písmeny abecedy. Pedagog zadává žákům úkoly zaměřené na vyhledávání konkrétních písmen, například podle počáteční hlásky daného slova, jména žáka nebo jednoduchého pojmu souvisejícího s prostředím stáje.

Žáci se při plnění úkolů pohybují v prostoru a zapojují se do činnosti v doprovodu koně pod dohledem dospělé osoby. Žáci místo koně mohou využít hobby horse nebo se sběr písmen může provést formou závodu.

Cíl aktivity:

- rozvoj schopnosti rozpoznávat a pojmenovávat písmena abecedy,
- upevňování vztahu mezi hláskou a její grafickou podobou,
- rozvoj orientace v prostoru,
- podpora aktivního zapojení žáků do vzdělávací činnosti.

Propojení s českým jazykem:

Rozpoznávání písmen, práce s počátečními hláskami, rozvoj elementárních čtenářských dovedností, upevňování vztahu mezi zvukovou a grafickou podobou slov.

Obrázek 4: Aktivita-hledání písmen.

2.5 MATEMATIKA

2.5.1 KOLIK KROKŮ

Popis aktivity:

Žák vedle koně. Během chůze nahlas počítá své kroky, nejprve v základním rozsahu (např. do 5 nebo do 10). Po zvládnutí základní varianty lze aktivitu postupně rozšiřovat, například o počítání každého druhého kroku nebo o zastavení při předem určeném čísle.

Aktivita probíhá v klidném tempu a podporuje vnímání rytmu pohybu koně i vlastní koncentraci žáka.

Cíl aktivity:

- upevňování počítání v základním číselném oboru,
- rozvoj porozumění pořadí čísel,
- propojení pohybové aktivity s matematickým učením,

- rozvoj pozornosti a soustředění.

Propojení s matematikou:

Počítání do 10, orientace v číselné řadě, upevňování posloupnosti čísel, vnímání rytmu a pravidelnosti.

Obrázek 5: Aktivita-kroky.

2.5.2 HLEDÁNÍ ČÍSLIC

Popis aktivity:

V prostoru jízdárny nebo stáje jsou rozmístěny kartičky s číslicemi. Pedagog postupně zadává jednotlivá čísla, která mají žáci vyhledat. Žák se v doprovodu koně přesouvá k odpovídající kartičce a nahlas pojmenuje danou číslici. Žáci místo koně mohou využít hobby horse.

Obtížnost aktivity lze upravovat podle schopností žáků, například rozšířením číselného rozsahu nebo zapojením jednoduchých početních úloh.

Cíl aktivity:

- rozvoj schopnosti rozpoznávat a pojmenovávat číslice,
- upevňování orientace v číselné řadě,
- rozvoj prostorové orientace,
- podpora aktivního zapojení do učení prostřednictvím pohybu.

Propojení s matematikou:

Rozpoznávání číslic, orientace na číselné ose, práce s čísly do 10, základní numerická gramotnost.

Obrázek 6: Aktivita-hledání číslic-rozmístění číslic.

Obrázek 7: Aktivita-hledání číslic.

2.5.3 GEOMETRICKÉ TVARY

Popis aktivity:

Na jízdárně jsou rozmístěny geometrické tvary vytvořené z kuželů nebo kartiček, které znázorňují základní rovinné útvary (kruh, čtverec, trojúhelník). Pedagog postupně pojmenovává jednotlivé tvary a zadává žákům úkoly k jejich vyhledání.

Úkolem žáka je dojít ke správnému tvaru a označit jej dotykem. Obtížnost aktivity lze postupně zvyšovat prostřednictvím popisných zadání, například podle počtu stran nebo vlastností jednotlivých útvarů.

Součástí aktivity může být také skupinová varianta, při níž žáci ve spolupráci vytvářejí vybrané geometrické tvary pomocí vlastního těla. Tato forma podporuje vzájemnou komunikaci, pohybovou kreativitu a hlubší porozumění geometrickým pojmům.

Cíl aktivity:

- rozvoj schopnosti rozpoznávat základní geometrické tvary,
- upevňování geometrických pojmů prostřednictvím pohybu,
- rozvoj prostorové orientace,
- podpora spolupráce a komunikačních dovedností,
- rozvoj tvořivosti při pohybovém vyjadřování.

Propojení s matematikou:

Poznávání a pojmenovávání základních geometrických útvarů, porozumění jejich vlastnostem (počet stran, tvar, zakřivení), rozvoj geometrického myšlení a prostorové představivosti v praktickém kontextu.

2.5.4 KRMNÉ DÁVKY

Popis aktivity:

Žáci pracují s reálným materiálem využívaným při péči o koně, například se senem, granulemi, müsli, mrkví a vodou. Pedagog připraví přesně vymezené množství krmiva nebo pomůcek a zadává žákům konkrétní úkoly zaměřené na manipulaci s množstvím a počtem.

- Jednou z aktivit je rozdělení předem určeného počtu mrkví do kyblíků nebo jejich rozdělení mezi více koní. Touto těžší variantou může být rozdělení jedné mrkve pro více koní.
- Další z variant je rozdělení určené dávky granulí nebo müsli do krmného kyblíku pomocí odměrky. Žáci sledují množství a snaží se dodržet stanovenou dávku. Touto těžší variantou může být rozdělení neurčitého množství krmiva pomocí odměrky do dvou kbelíků, kde se žáci mohou setkají i se zbytkem.
- Samostatnou částí aktivity je počítání a kontrola pomůcek potřebných k péči o koně (např. kartáče, kyblíky, ohlávky), jejich třídění a porovnávání počtu. Žáci si tak upevňují práci s čísly v praktickém kontextu.

Cíl aktivity:

- rozvoj dovedností v oblasti počítání, porovnávání a měření,
- upevňování práce s jednotkami množství a počtu,

- aplikace matematických poznatků v reálných situacích,
- rozvoj schopnosti odhadu a následné kontroly výsledku,
- podpora samostatnosti a zodpovědnosti při péči o koně.

Propojení s matematikou:

Práce s množstvím, počítání v oboru přirozených čísel, porovnávání hodnot, základní měření, rozvoj matematické gramotnosti v praktických životních situacích.

Obrázek 8: Aktivita-krmné dávky.

2.6 ČLOVĚK A JEHO SVĚT

2.6.1 DENNÍ REŽIM

Popis aktivity:

Žáci se seznamují s denním režimem koně prostřednictvím pozorování, jednoduchého rozhovoru a práce s obrázky. Pedagog s dětmi hovoří o tom, co kůň během dne dělá, kdy jí, pije, odpočívá, pohybuje se a kdy se o něj pečuje.

Žáci pracují s jednoduchými obrázkovými kartami znázorňujícími jednotlivé části dne koně. Jejich úkolem je seřadit obrázky podle správného pořadí. Následně děti porovnávají denní režim koně se svým vlastním režimem (např. vstávání, jídlo, hra, odpočinek, spánek) a vyjadřují se pomocí jednoduchých vět.

Aktivita probíhá pod stálým dohledem dospělé osoby.

Cíl aktivity:

- seznámení se základním denním režimem zvířete,
- rozvoj časové orientace v průběhu dne,
- uvědomění si významu pravidelnosti,
- podpora vyjadřování jednoduchou větou,
- rozvoj odpovědnosti a ohleduplnosti.

Propojení s předmětem:

Poznávání způsobu života zvířat, orientace v čase během dne, porovnávání denního režimu dítěte a zvířete, vytváření kladného vztahu k přírodě.

Obrázek 9: Aktivita-denní režim koně.

2.6.2 ROČNÍ OBDOBÍ A PÉČE O KONĚ

Popis aktivity:

Žáci se seznamují se změnami v péči o koně během jednotlivých ročních období prostřednictvím pozorování, rozhovoru a práce s obrázky. Pedagog s dětmi společně hovoří o tom, jaké je v jednotlivých ročních obdobích počasí a co kůň v daném období potřebuje.

Žáci pracují s jednoduchými obrázkovými kartami znázorňujícími jaro, léto, podzim a zimu a k nim přiřazují obrázky typických činností (např. pastva v létě, zimní deka, jarní línání, podzimní úklid stáje). Své volby krátce komentují jednoduchou větou.

Cíl aktivity:

- upevňování základních znaků ročních období,
- porozumění jednoduchým potřebám zvířete během roku,
- rozvoj pozorovacích schopností,
- podpora vyjadřování jednoduchou větou,
- upevňování vztahu k přírodě a zvířatům.

Propojení s předmětem:

Poznávání přírody během roku, vnímání změn počasí, základní péče o zvíře v různých ročních obdobích, vytváření kladného vztahu k živé přírodě.

Obrázek 10: Aktivita-roční období.

2.6.3 CO JÍ KŮŇ?

Popis aktivity:

Na stole nebo na zemi jsou připraveny kartičky s obrázky nebo skutečné vzorky krmiva a dalších materiálů (např. seno, sláma, mrkev, jablko, voda, oves). Žáci s nimi pracují formou názorného třídění a porovnávání.

Pod vedením pedagoga rozdělují jednotlivé položky podle toho, zda jsou pro koně vhodné ke krmení, či nikoli. Dále rozlišují mezi krmivem a podestýlkou a určují, které potraviny kůň přijímá každý den a které pouze příležitostně.

Na závěr aktivity žáci společně doplňují jednoduché věty, například: „Kůň potřebuje vodu, seno, pohyb a péči.“ Aktivita probíhá hravou formou a s důrazem na názornost.

Cíl aktivity:

- seznámení se základními potřebami živého tvora,
- rozvoj schopnosti jednoduchého třídění a porovnávání,
- upevňování poznatků o výživě zvířat,
- podpora pozitivního vztahu ke zvířeti.

Propojení s předmětem:

Poznávání živé přírody, základní péče o zvíře, porozumění jeho potřebám, vytváření kladného vztahu k přírodě.

Obrázek 11: Aktivita-co jí kůň?

2.7 TĚLESNÁ VÝCHOVA

2.7.1 PŘEKÁŽKOVÁ DRÁHA S HOBBY HORSE

Popis aktivity:

Překážková dráha je realizována ve venkovním prostoru a je sestavena z lehkých a bezpečných pomůcek. Na trase jsou rozmístěny kužely s tyčemi určenými k přeskakování, barevné tyčky vymezující slalomovou dráhu a oblouková překážka k podlézání.

Žáci překonávají dráhu s využitím hobby horse, který drží v rukou. Postupně přeskakují nízké překážky, probíhají slalom mezi tyčkami, podlézají oblouk a obcházejí vyznačené úseky. Aktivita probíhá v klidném tempu, hravou formou a pod neustálým dohledem dospělé osoby. Obtížnost je přizpůsobena individuálním možnostem jednotlivých žáků.

Cíl aktivity:

- rozvoj obratnosti a koordinace pohybů,
- posilování dynamické rovnováhy,
- rozvoj prostorové orientace,
- podpora pohybové jistoty a sebedůvěry,
- rozvoj radosti z pohybu a motivace k pohybovým aktivitám.

Propojení s tělesnou výchovou:

Rozvoj základních pohybových dovedností, skoky, slalomová chůze a běh, koordinace, rovnováha, pohyb v přírodním prostředí, bezpečný pohyb v terénu.

Obrázek 12: Aktivita-překážková dráha.

2.7.2 ROZVOZ SENA

Popis aktivity:

Žáci pracují s kolečkem a nářadím, které odpovídá jejich velikosti a silové zdatnosti. Pod dohledem pedagoga převážejí malé množství sena do vybraných boxů nebo na určená místa ve stáji, posléze stáj, přístřešek zametají.

Děti se učí správnému držení kolečka, bezpečné manipulaci a koordinaci pohybu při chůzi, zatáčení a zastavování. Dále se žáci zaměřují na manipulaci a bezpečné zacházení s vybraným nářadím. Aktivita probíhá individuálně nebo ve dvojicích podle schopností žáků.

Cíl aktivity:

- rozvoj hrubé motoriky a svalové síly,
- zlepšování koordinace a stability,
- rozvoj vytrvalosti a pracovní zdatnosti,
- upevňování zodpovědného přístupu k práci,
- podpora spolupráce.

Propojení s tělesnou výchovou

Rozvoj pohybových schopností, manipulace s předměty, posilování, koordinace, pracovní pohybové dovednosti.

Obrázek 13: Aktivita-rozvoz sena.

Obrázek 14: Aktivita-rozvoz sena.

2.8 HUDEBNÍ VÝCHOVA

2.8.1 KONÍK KLAPE PODKOVAMI

Popis aktivity:

Žáci poslouchají písničku „Koník klape podkovami“, která tematicky souvisí s pohybem koně. Pedagog nejprve pustí nahrávku a žáci se soustředí na rytmus písně. Společně si povídají o tom, jaký zvuk v písničce slyší a jak připomíná klapot koňských kopyt.

Při dalším poslechu žáci doprovázejí rytmus písně tleskáním nebo podupáváním. Mohou také využít jednoduché rytmické nástroje, například dřívka. Snaží se napodobit pravidelný rytmus koňského kroku „klap, klap“.

V další části aktivity žáci vyjadřují hudbu pohybem. Pohybují se po prostoru a napodobují chůzi koně. Pedagog může pohyb řídit jednoduchými pokyny, například: „Kůň jde pomalu“, „Kůň kluše“, „Kůň zastaví“.

Na závěr si žáci společně zopakují rytmus písně a krátce pojmenují, jaký pohyb koně hudba připomínala.

Cíl aktivity:

- rozvoj rytmického cítění,
- schopnost reagovat na hudbu pohybem,
- rozvoj sluchového vnímání a pozornosti,
- podpora radosti z hudebního a pohybového projevu.

Propojení s předmětem:

Poslech písně, rytmizace pomocí tleskání nebo jednoduchých nástrojů, pohybové vyjádření hudby.

2.9 VÝTVARNÁ VÝCHOVA

2.9.1 KOLÁŽ

Popis aktivity:

Žáci pod vedením pedagoga sbírají v okolí stáje bezpečné přírodní materiály, například seno, slámu, drobné větvičky, písek nebo oblázky. Tyto materiály následně využívají k dotváření velké šablony koně připravené na kartonu nebo plachtě.

Každý žák přispívá do společného díla vlastním výtvarným prvkem. Materiály vkládá do vyznačených částí šablony a připevňuje je pomocí lepidla nebo oboustranné pásky. Aktivita podporuje spolupráci a společnou tvorbu.

Součástí činnosti může být také obkreslování tvaru kopyta do písku a jeho výtvarné dotvoření.

Cíl aktivity:

- rozvoj tvořivosti a fantazie,
- podpora jemné motoriky,
- rozvoj spolupráce ve skupině,
- vnímání struktury a vlastností přírodních materiálů,
- posilování pozitivního vztahu ke společné práci.

Propojení s výtvarnou výchovou:

Koláž, společná plošná tvorba, práce s přírodními materiály, rozvoj výtvarného vyjadřování, týmová spolupráce.

Obrázek 15: Aktivita-koláž.

2.9.2 HOBBY HORSE – VÝROBA KONĚ NA TYČI

Popis aktivity:

Žáci si pod vedením pedagoga vyrábějí jednoduchého koně na tyči (hobby horse). Základem je dřevěná násada, na kterou je připevněna látková nebo papírová hlava koně. Tu mohou děti vytvořit například z pevnější látky, kartonu nebo předem připravené šablony.

Žáci hlavu koně dotvářejí podle vlastní fantazie. Mohou ji vybarvovat, dokreslovat oči a nozdry, přidat hřívu z vlny nebo provázků a vytvořit jednoduchou uzdečku z provázku nebo stuhy. Hotovou hlavu koně následně připevní na dřevěnou tyč.

Aktivita probíhá v klidné a tvořivé atmosféře a umožňuje dětem zapojit vlastní nápady. Hotového hobby horse mohou žáci následně využít při pohybových hrách nebo aktivitách v tělesné výchově.

Cíl aktivity:

- rozvoj tvořivosti a fantazie,
- podpora jemné motoriky při práci s materiálem,
- rozvoj grafomotorických a pracovních dovedností,
- vnímání tvaru a detailu při výtvarném zpracování,
- posilování sebedůvěry při vlastní tvorbě.

Propojení s výtvarnou výchovou:

Tvorba jednoduchého výrobku, práce s různými materiály (látka, vlna, provázek), rozvoj výtvarné představivosti, kombinace výtvarných a pracovních činností.

Obrázek 16: Aktivita-výroba koně na tyči.

3 DISKUSE

Cílem této diplomové práce bylo navrhnout metodické karty zaměřené na využití koně jako motivačního prvku ve výuce u žáků 1. a 2. ročníku základní školy s důrazem na mezipředmětové vztahy. Při jejich tvorbě jsem vycházela z odborné literatury, RVP ZV a zároveň z praktických možností prostředí hiporehabilitačního centra.

Metodické karty byly navrženy jako doplněk běžné výuky a zároveň jako možnost rozšíření vzdělávání mimo školní prostředí. Důraz byl kladen především na propojení tělesné výchovy s dalšími předměty a na využití koně jako hlavního motivačního prvku.

Při tvorbě aktivit se ukázalo, že prostředí stáje a práce s koněm nabízí široké možnosti pro přirozené propojení vzdělávacích oblastí. Jednotlivé činnosti bylo možné propojit například s českým jazykem, matematikou, výtvarnou nebo hudební výchovou. Výuka tak nepůsobí izolovaně, ale jako smysluplný celek založený na přímé zkušenosti žáků.

Důležitým zjištěním je, že kůň představuje pro žáky silný motivační prvek. Pro děti v 1. a 2. ročníku je kontakt se zvířetem něčím neobvyklým a atraktivním, což se projevuje vyšší aktivitou, lepší koncentrací i ochotou spolupracovat. Tento závěr odpovídá i zahraničním studiím, které uvádějí, že zapojení koně podporuje nejen motivaci, ale také kognitivní, sociální, motorický i emoční rozvoj dítěte (Jibilian, 2022).

V práci byl zvolen přístup, kdy žáci s koněm pracují pouze ze země, bez jezdeckého kontaktu. Tento způsob se ukázal jako vhodný z hlediska bezpečnosti i organizace výuky. Zároveň se shoduje s odbornými poznatky, které zdůrazňují význam aktivit, jako je vedení koně, péče o něj nebo práce v jeho blízkosti (Jibilian, 2022).

Významnou roli hraje také vztah mezi dítětem a koněm. Kůň reaguje na chování dítěte a poskytuje mu přirozenou zpětnou vazbu. Dítě tak může lépe vnímat důsledky svého jednání a učí se regulovat své chování. Tento princip je popisován i v odborných studiích, které poukazují na význam interakce mezi člověkem a zvířetem v procesu učení (Jibilian, 2022).

V rámci praktické části jsem měla možnost metodické karty ověřit přímo v prostředí hiporehabilitačního centra. Aktivity probíhaly se skupinou žáků 1. a 2. ročníku základní školy. Ukázalo se, že navržené činnosti jsou pro děti srozumitelné, a především velmi

motivující. Přítomnost koně měla výrazný vliv na jejich zapojení do aktivit i celkový zájem o výuku.

Současně se však ukázalo, že při práci s větší skupinou žáků je nutné věnovat zvýšenou pozornost organizaci výuky. Nejčastějším problémem bylo udržení pozornosti u žáků, kteří zrovna neplnili daný úkol. Tento problém se objevoval především u aktivit, kde žáci pracovali postupně nebo samostatně, například při určování písmen nebo počítání kroků s koněm.

Tuto situaci bylo nutné řešit přímo během realizace aktivit. Jako vhodné řešení se ukázalo rozdělení žáků do menších skupin a zařazení doplňujících činností. Žáci, kteří měli úkol splněný, se mohli věnovat například výtvarné činnosti, práci s hobby horse nebo jednoduchým hrám. V některých případech si zdobili svého hobby horse, zaplétali hřívu nebo pracovali s připravenými pomůckami.

V průběhu realizace aktivit jsem zároveň provedla průběžnou reflexi jednotlivých metodických karet a na jejím základě provedla jejich dílčí úpravy. V oblasti českého jazyka se například u aktivity Písmena ukázalo, že ne všichni žáci jsou ochotni pracovat přímo s koněm, přestože v předchozích aktivitách s ním problém neměli. Z tohoto důvodu jsem do metodické karty doplnila možnost alternativní realizace aktivity, například s využitím hobby horse nebo formou soutěže. Podobná úprava byla následně aplikována také u matematické aktivity Hledání číslic.

V rámci matematických aktivit došlo k úpravě aktivity Krmné dávky, kde byla doplněna náročnější varianta zaměřená na rozdělování mrkve a sypkého krmiva. Tato úprava nevycházela z obtížnosti původní aktivity, ale z vysoké motivace žáků, kteří projevovali zájem pokračovat v činnosti a dále rozvíjet své dovednosti.

V oblasti tělesné výchovy byly některé aktivity upraveny na základě spontánního chování žáků. Původně plánovaná aktivita zaměřená na rozvoz sena byla v průběhu realizace nahrazena rozvozem trávy, protože žáci sami iniciovali sběr trávy a projevili zájem ji dopravit koním do výběhu.

Na základě této zkušenosti se ukazuje, že pro realizaci těchto aktivit je vhodné zajistit větší počet dospělých osob, například pedagoga a asistenta. Zároveň je důležité mít připravené varianty činností podle aktuální situace a potřeb žáků.

Za důležité považuji také zohlednění inkluze. Navržené aktivity je možné přizpůsobit schopnostem jednotlivých žáků, což umožňuje zapojení všech dětí do výuky.

Omezením práce je skutečnost, že metodické karty nebyly ověřeny v dlouhodobé pedagogické praxi. Nelze tedy jednoznačně posoudit jejich efektivitu v širším kontextu. Dalším omezením je organizační a časová náročnost výuky v prostředí hiporehabilitačního centra.

Jako další limit lze vnímat nutnost přesunu žáků do tohoto prostředí. Přesun do hiporehabilitačního centra může být pro některé školy časově i logisticky náročný, zejména v závislosti na vzdálenosti školy od daného zařízení. Tato skutečnost může ovlivnit možnost pravidelného zařazení podobných aktivit do výuky.

I přes uvedená omezení se domnívám, že navržené metodické karty mají praktický přínos. Ukazují možnosti, jak využít koně jako motivační prvek ve výuce a jak přirozeně propojit tělesnou výchovu s dalšími vzdělávacími oblastmi.

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo analyzovat možnosti využití koně jako motivačního prvku ve výuce na 1. stupni základní školy a navrhnout a didakticky strukturovat soubor výukových aktivit s využitím mezipředmětových vztahů pro žáky 1. a 2. ročníku. Tento cíl se podařilo naplnit.

Teoretická část se zaměřuje na problematiku hiporehabilitace, význam koně pro rozvoj dítěte a možnosti jeho využití ve vzdělávání. Dále je zde charakterizováno propojení Rámcovému vzdělávacímu programu pro základní vzdělávání a tělesné výchovy s dalšími předměty. Tyto poznatky byly východiskem pro zpracování praktické části práce.

V praktické části byly navrženy a didakticky zpracovány metodické karty, které propojují tělesnou výchovu s dalšími vyučovacími předměty, zejména s českým jazykem, matematikou, výtvarnou a hudební výchovou a oblastí Člověk a jeho svět. Aktivity jsou určeny pro žáky 1. a 2. ročníku a byly realizovány v prostředí hiporehabilitačního centra. Jednotlivé karty byly zpracovány v programu Canva a v této práci jsou dostupné prostřednictvím QR kódu.

Na základě ověření v praxi lze konstatovat, že kůň působí jako velmi silný motivační prvek. Žáci projevovali vyšší zájem o činnosti, byli aktivnější a více se zapojovali do výuky. Zároveň se ukázalo, že prostředí stáje umožňuje přirozené propojení více vzdělávacích oblastí a podporuje učení založené na prožitku a konkrétní zkušenosti.

Současně je však nutné počítat s organizační a časovou náročností těchto aktivit. Určitým omezením může být zejména nutnost přesunu do hiporehabilitačního centra a práce s větší skupinou žáků.

Navržené metodické karty mohou sloužit jako inspirace pro pedagogy, kteří chtějí výuku obohatit o netradiční prvky a zvýšit motivaci žáků. Domnívám se také, že po určité úpravě by bylo možné tento přístup využít i při práci s jinými zvířaty vhodnými pro zooterapii nebo rehabilitaci.

Práce tak ukazuje, že zvíře může mít ve vzdělávání své místo nejen jako prostředek pohybu, ale také jako významný motivační a edukační prvek.

RESUMÉ

Diplomová práce se zabývá využitím koně ve výuce na 1. stupni základní školy, konkrétně u žáků 1. a 2. ročníku. Zaměřuje se na to, jak může kůň fungovat jako motivační prvek a jak lze jeho prostřednictvím propojit tělesnou výchovu s dalšími vyučovacími předměty.

V teoretické části se práce věnuje hiporehabilitaci, jejím formám a významu v pedagogické praxi. Dále popisuje, jak kůň ovlivňuje rozvoj dítěte, zejména v oblasti kognitivní, motorické a sociální. Součástí je také charakteristika mladšího školního věku a vysvětlení významu mezipředmětových vztahů ve výuce.

Praktická část je zaměřena na návrh a realizaci metodických karet, které propojují tělesnou výchovu s českým jazykem, matematikou, člověkem a jeho světem, hudební a výtvarnou výchovou. Aktivity probíhají v prostředí hiporehabilitačního centra a jsou přizpůsobeny věku žáků i jejich individuálním potřebám. Důraz je kladen na názornost, prožitek a aktivní zapojení žáků.

Z výsledků vyplývá, že kůň působí jako silný motivační prvek, který zvyšuje zájem žáků o činnost a podporuje jejich zapojení do výuky. Zároveň se ukázalo, že tyto aktivity mají přínos nejen v oblasti učení, ale i v rozvoji sociálních dovedností a vztahu ke zvířatům. Na druhou stranu je nutné počítat s organizační a časovou náročností, zejména kvůli přesunu do hiporehabilitačního centra.

Na základě zjištění lze říct, že využití koně ve výuce má smysl a může být pro žáky přínosné. Po určité úpravě by bylo možné tento přístup využít i s jinými zvířaty vhodnými pro terapeutickou nebo pedagogickou práci.

RESUMÉ

This thesis examines the use of horses in teaching at the primary school level, specifically with first and second-grade students. It focuses on how horses can serve as a motivational tool and how they can be used to integrate physical education with other subjects.

The theoretical section of the thesis addresses hippotherapy, its forms, and its significance in educational practice. It further describes how horses influence a child's development, particularly in the cognitive, motor, and social domains. It also includes a characterization of early primary school age and an explanation of the importance of interdisciplinary connections in teaching.

The practical section focuses on the design and implementation of methodological cards that integrate physical education with Czech language, mathematics, social studies, and music and art education. The activities take place in the setting of a hippotherapy center and are adapted to the students' age and their individual needs. Emphasis is placed on visual aids, experiential learning, and the active involvement of students.

The results indicate that horses serve as a powerful motivational factor that increases students' interest in the activity and supports their engagement in the lesson. At the same time, it was found that these activities are beneficial not only in terms of learning but also in the development of social skills and a relationship with animals. On the other hand, one must take into account the organizational and time demands, particularly due to the need to travel to the equine rehabilitation center.

Based on these findings, it can be said that the use of horses in teaching is meaningful and can be beneficial for students. With some adaptation, this approach could also be applied to other animals suitable for therapeutic or educational work.

SEZNAM LITERATURY

ČESKÁ HIPOREHABILITAČNÍ SPOLEČNOST, Z. S., *Výroční zpráva české hiporehabilitační společnosti, z.s. za rok 2018: Slovo na úvod*. Online. 2019.

Děti poznávají svět koní – návštěva žáků ze ZŠ Ostrov. Online. 2025, s. 1. Dostupné z: https://www.hipoleon.cz/blog/pribehy-o-uspechu-2/deti-poznavaji-svet-koni-navsteva-zaku-ze-zs-ostrov-5.

Dítě a kůň. *Rodina a škola*. 2012, roč. 59, č. 4, s. 28-29. ISSN 0035-7766.

HOLLÝ, Karol a HORNÁČEK, Karol. *Hipoterapie: léčba pomocí koně*. Montanex. Kůň v životě člověka. Ostrava: Montanex, 2005. ISBN 80-722-5190-2.

HORT, Vladimír a kol. *Dětská a adolescentní psychiatrie*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-472-9.

CHYTILOVÁ, Lenka a HANUŠ, Radek. *Zážitkově pedagogické učení*. Praha: Gerada, 2009. ISBN 978-80-247-2816-2.

JANÁKOVÁ, Monika. Horse Assisted Education („Učení s asistencí koní“) a jeho potenciál v oblasti pedagogiky a environmentální výchovy. Online. *Envigogika*. 2021, roč. (2021), č. Vol 16 No 2, s. 1-13. Dostupné z: https://doi.org/http://doi.org/10.14712/18023061.629.

JIBILIAN, Christine A., Dopady terapie asistované koňmi zobrazené prostřednictvím fotografie. Online, Bakalářská práce (Senior Thesis). Millersville, Pennsylvania: Millersville University of Pennsylvania, 2022. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/community.39483067 .

JISKROVÁ, Iva; CASKOVÁ, Vladimíra a DVORÁKOVÁ, Tereza. *Hiporehabilitace*. Mendlova univerzita v Brně, 2010. ISBN 978-80-7375-3900.

KOLEKTIV AUTORŮ ČESKÉ HIPOREHABILITAČNÍ SPOLEČNOSTI., *Hiporehabilitace v pedagogické a sociální praxi*. Česká hiporehabilitační společnost, 2024.

KOLEKTIV AUTORŮ ČESKÉ HIPOREHABILITAČNÍ SPOLEČNOSTI., *Učíme se s koňmi*. Česká hiporehabilitační společnost, 2023. Online. Dostupné z: https://hiporehabilitace-cr.com/hiporehabilitace/.

MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. Výukové metody. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

NERANDŽIČ, Zoran. *Animoterapie aneb Jak nás zvířata umí léčit*. Albatros, 2006. ISBN 80-00-01809-8.

PIPEKOVÁ, Jarmila a VÍTKOVÁ (ED.), Marie. *Teorie ve speciálně pedagogické péči*. Druhé rozšířené. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-010-7.

PLEVOVÁ, Irena; PUGNEROVÁ, Michaela a URBANOVSKÁ, Eva. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 2000. ISBN 80-244-0164-9.

PLCH, Jaroslav. *Mezipředmětové vztahy a specifika výchovně vzdělávacího procesu*. Praha: SPN, 1987.

Problémy ve vztazích v kolektivu třídy pomohou vyřešit koně. *Týdeník školství*. 2014, roč. 22, č. 17, s. 5. ISSN 1210-8316.

RVP základní vzdělávání. Online. Národní pedagogický institut. 2024. Dostupné z: https://prohlednout.rvp.cz/zakladni-vzdelavani.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. 2., rozšířené a aktualizované. Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.

ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta. *Benefity využití sportovních a prožitkových aktivit v edukačních siuvislostech*. Palestra, 2016. ISBN 978-80-87723-30-2.

ŠVP základní vzdělávání. Online. Základní škola v Teplé, p. o. 2023. Dostupné z: https://prohlednout.rvp.cz/zakladni-vzdelavani.

TILEŠOVÁ, Stanislava. *Hipoterapia pedagogicko-psychologické ježděnie*. ŠEVT, 2009. ISBN 978-80-8106-011-3.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-317-2.

VELEMÍNSKÝ, MILOŠ (ed.). *Zooterapie ve světě objektivních poznatku*. DONA, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6.

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ GENERATIVNÍ AI

Během přípravy této práce autorka použila:

• ChatGPT (OpenAI) k jazykové a stylistické úpravě vybraných částí textu,

• Microsoft Copilot k jazykové a stylistické úpravě vybraných částí textu,

• Perplexity k překladu zahraničních publikací.

Po použití tohoto nástroje/služby autorka pečlivě zkontrolovala a upravila obsah podle potřeby a přebírá plnou odpovědnost za výsledný obsah práce.

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK, GRAFŮ A DIAGRAMŮ

Obrázek 1: Aktivita–hledej rýmy. 41
Obrázek 2: Aktivita-hlásková cesta. 42
Obrázek 3: Aktivita-slovní zásoba kolem koně. 43
Obrázek 4: Aktivita-hledání písmen. 45
Obrázek 5: Aktivita-kroky. 46
Obrázek 6: Aktivita-hledání číslic-rozmístění číslic. 47
Obrázek 7: Aktivita-hledání číslic. 48
Obrázek 8: Aktivita-krmné dávky. 50
Obrázek 9: Aktivita-denní režim koně. 51
Obrázek 10: Aktivita-roční období. 52
Obrázek 11: Aktivita-co jí kůň? 53
Obrázek 12: Aktivita-překážková dráha. 54
Obrázek 13: Aktivita-rozvoz sena. 56
Obrázek 14: Aktivita-rozvoz sena. 56
Obrázek 15: Aktivita-koláž. 59
Obrázek 16: Aktivita-výroba koně na tyči. 60

PŘÍLOHY

Příloha 1 – Metodické karty k úkolovým kartám.

